

Univerzita Karlova
1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Laura Tichá

Užívání kokainu studenty na pražských vysokých a vyšších odborných
školách: dotazníkové šetření

Students' use of cocaine in universities and colleges of Prague:
questionnaire survey

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Aleš Kuda

Praha, 2020

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 2020

LAURA TICHÁ

Podpis:

Identifikační záznam:

TICHÁ, Laura. *Užívání kokainu studenty na pražských vysokých a vyšších odborných školách: dotazníkové šetření. [Students' use of cocaine in universities and colleges of Prague: questionnaire survey]*. Praha, 2020. 46 s., 1 příl. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie. Vedoucí práce Kuda, Aleš.

Poděkování:

Ráda bych poděkovala Mgr. Aleši Kudovi za jeho vedení této práce a poskytování odborných rad a panu Mgr. Jaroslavu Vackovi za jeho rady v orientaci v metodologii.

Dále bych ráda poděkovala všem studentům vysokých a vyšších odborných škol, kteří svým vyplněním dotazníků napomohli vzniku této práce, bez Vás a Vašich zkušeností by to nešlo.

Abstrakt:

Východiska: U rekreačního užívání kokainu v Praze během posledních let zaznamenáváme vzrůst, především mezi mladými lidmi v rámci společenských akcí. Prevalence užívání kokainu (podíl počtu jeho uživatelů k počtu všech jedinců ve sledované populaci) mezi studenty vysokých a vyšších odborných škol zatím však nebyla v rámci České republiky zkoumána.

Cíle: Hlavním cílem bylo zmapovat prevalenci užívání v populaci pražských studentů vysokých a vyšších odborných škol a sekundárně poté zjišťovat pravděpodobné vzorce užívání a rozdíl v užívání s ohledem na odlišná studijní zaměření.

Metody: Data byla získávána pomocí kvantitativního výzkumu v podobě dotazníkového šetření. Celkem se výzkumu zúčastnilo 1366 studentů, přičemž z bakalářských programů bylo vybráno 554 dotazníků, z magisterských 594 a z vyšších odborných škol se pak účastnilo 218 respondentů.

Výsledky: Z výsledků je patrné, že celoživotní prevalence v populaci pražských vysokoškolských studentů a studentů vyšších odborných škol je 22 %. 42 % z těchto studentů užilo kokain během posledního roku a 34 % studentů během posledních třiceti dnů. Užívání kokainu dominuje hlavně mezi studenty s uměleckým zaměřením, kde má zkušenost s kokainem 46 % studentů, a naopak není moc časté mezi studenty lékařských a zdravotnických oborů a studentů se zaměřením na techniku a IT, kdy v obou případech má zkušenost 13 % respondentů.

Závěr: V rámci dotazníkového šetření byly zmapovány zkušenosti s užíváním kokainu mezi pražskými studenty vysokých a vyšších odborných škol. Práce by tak mohla sloužit jako podklad pro podrobnější zkoumání a studie v oblastech vztahu studentů vysokých a vyšších odborných škol ke kokainu, vzorcích jeho užívání a důvodech pro užití.

Klíčová slova:

kokain – vysoká škola – vyšší odborná škola – rekreační užívání – experimentální užívání – studenti

Abstract:

Background: Recreational usage of cocaine in Prague has been increasing in the last few years, especially in the population of young adults within social events. Prevalence (the percentage of population affected by certain conditions or diseases in specific time frames) of cocaine use amongst students in universities and colleges has not yet been researched in Czech Republic.

Aim: The main aim is to map the prevalence of cocaine use amongst students in universities and colleges of Prague. Secondly, research aims to pattern of usage and difference in prevalence of cocaine use given the difference between their field of study.

Methods: The data was collected through quantitative questionnaire survey. In total 1366 surveys were collected. This is compiled 554 surveys were conducted from bachelor students, 594 from master students and 218 from college students.

Results: From results, we can see that lifetime prevalence of cocaine use in population of students in universities and colleges of Prague is 22 %. 42 % of students that used cocaine had used cocaine in the last year and 34 % of students used cocaine in the last thirty days. Usage of cocaine is more prevalent at field of art studies, with 46 % of students having experience with cocaine in contrast with fields of studies such as technologies and IT or medical and health care, the experiences with usage of cocaine reaches only 13 % in both cases.

Conclusions and recommendations: In conclusion, the questionnaire survey mapped experiences with usage of cocaine amongst students in universities and colleges of Prague. This research can be a foundation for more thorough analysis in areas regarding the relationship of students and use of cocaine, patterns of use and reasons for using in the first place.

Key words:

cocaine - university - college - recreational usage - experimental usage - students

Obsah

1 Úvod	9
2 Historie	10
2.1.1 Kokain v 19. století	10
2.1.2 Počátek 20. století a regulace kokainu	11
2.1.3 Užívání kokainu během 60. až 90. let	11
2.1.4 Kokain v současnosti.....	12
3 Epidemiologie užívání kokainu	13
3.1 Epidemiologie užívání kokainu v České republice	13
3.2 Epidemiologie užívání kokainu v Evropské unii	14
4 Vzorce užívání.....	16
4.1 Formy užívání.....	16
4.1.1 Kokain hydrochlorid	16
4.1.2 Crack	16
4.2 Typologie uživatelů	16
4.3 Místa a příležitost užití	17
5 Kokain a studenti vysokých škol	18
6 Výzkumná část.....	19
6.1 Cíle Výzkumu	19
6.2 Výzkumné otázky	19
6.3 Metody tvorby dat.....	19
6.3.1 Metody analýzy dat	19
6.4 Výzkumný soubor	20
6.4.1 Nominace a popis výzkumného souboru	20
6.4.2 Popis výzkumného souboru	20
6.5 Praktický průběh realizace výzkumu	20
6.6 Komplikace při sběru dat	20
6.7 Etické aspekty výzkumu.....	21
7 Výsledky.....	22
7.1 VO 1: Jaká je prevalence užívání kokainu mezi studenty vysokých a vyšších odborných škol v Praze?.....	22
7.2 VO2: Jaké jsou rozdíly vzhledem k užívání a zkušenostem s kokainem mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol s ohledem na jejich studijní zaměření?	23
7.2.1 Prevalence užívání kokainu u zkoumaných studijních zaměření	25
7.3 VO3: Jaký druh uživatelů mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol převažuje?	29

7.4 VO4: S kterou látkou je kokain studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol kombinován nejvíce?	32
8 Diskuse a závěry	35
9 Literatura	38
10 Seznam grafů	43
11 Seznam příloh	44
11.1 Dotazník	44

1 Úvod

Kokain v České republice dostanete rychleji než pizzu (Baret, 2018). Jedná se spíše než o látku zneužívanou problémovými uživateli drog, látku rekreační. Problémové užívání kokainu není v ČR předmětem odhadů vzhledem k nízkému výskytu uživatelů kokainu, kteří jsou v kontaktu s adiktologickými službami (Mravčík et al., 2019). Rekreační a příležitostní uživatelé jsou dle Kaliny (2015) definováni jako lidé, jejichž užívání drog se stalo součástí životního stylu, ale není častější než jednou týdně. Kokain je silně spojen se subkulturou elektronické taneční hudby, a proto je převážně brán jako rekreační droga. Z mého pozorování vyplývá, že kvůli své historii je kokain, hlavně mezi starší generací, silně stigmatizován. Toto téma jsem si vybrala, jelikož věřím, že stigmatizace kokainu klesá a jeho užívání je více společensky přijatelné, a to hlavně mezi studenty. Celoživotní prevalence užívání kokainu byla nejrozšířenější ve věkové kategorii 25–34 let (Mravčík et al., 2019).

Cílem této práce je zmapovat uživatele kokainu mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol, sekundárně se v této práci zabývám otázkou, zda se mezi studenty vyskytují spíše experimentující, či rekreační uživatelé. Dosud sebraná data informují o tom, že kokain je v české populaci uživatelů drog v porovnání s evropskými uživateli skoro až zanedbatelný. Ale jelikož většinu uživatelů kokainu tvoří právě rekreační uživatelé, mohou být tato data poměrně zkreslující. Na české scéně mezi motorickými psychostimulancií stále dominuje metamfetamin (2,0 %) (Mravčík et al., 2019). Možná také z toho důvodu není kokain v české literatuře právě často se vyskytujícím tématem. Psycholog Mgr. Aleš Kuda (2019) řekl v rozhovoru pro Prostor X spravovaného časopisem Reflex, že kokain už dávno není drogou vyšší třídy, ale může si jej dovolit i střední třída. Podle jeho slov se objevuje na všech akcích a večírcích a stává se tak standardním elementem společenského života.

V první, teoretické části, se soustřeďuji na jeho historii a epidemiologii v kontextu České republiky i v kontextu Evropské unie. Dále rozebírám vzorce užívání kokainu, typologii uživatelů a vztah studentů vysokých a vyšších odborných škol k němu a dalším látkám.

Ve výzkumné části jsou popsány výsledky mnou provedeného kvantitativního výzkumu získané pomocí dotazníkového šetření od studentů různých pražských vysokých a vyšších odborných škol. Tato práce by tak měla být přínosem pro zjištění prevalence mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol a jejich vzorce užívání. Dále se soustřeďuje na finanční aspekt užívání kokainu mezi studenty a frekvenci, s jakou studenti kokain užívají.

Přínos práce spatřuji v zaměření na dosud neprobádanou tematiku vztahu vysokoškolské populace k stimulanciím, v tomto případě specificky vztahu ke kokainu. Výsledky by tak mohly být odrazovým můstkem k dalšímu zkoumání postupné destigmatizace kokainu jako drogy problémových uživatelů.

2 Historie

Kokain se získává z rostliny *Erythroxylon koka* (rudodřev koka), původem z Jižní Ameriky. Její zlatozelené listy obsahují nepatrné množství nikotinu, který je vedle kokainu nejvýznamnější z celkových čtrnácti v ní obsažených alkaloidů (Nožina & Vaněček, 2009). Dle Nožiny a Vaněčka (2009) se prokazatelně první vzorky koky dostaly do Evropy až prostřednictvím jistého Josepha de Jussie, francouzského botanika. Streatfield (2003) zastává názor, že tím, kdo zásadně změnil směr vnímání kokainu ve společnosti, je Sigmund Freud.

2.1.1 Kokain v 19. století

V roce 1859 je vůbec úspěšně izolována účinná složka kokain. Tehdy byla na kokain upozorněna vědecká obec, nejvíce to zaujalo zejména lékárníka Angela Marianiho, který listy koky začal nakládat do vína, aby vylouhoval potřebné alkaloidy. Toto víno si brzy získalo oblibu a různé formy Marianiho zázračného vína se rozletěly do světa jako lavina (Nožina & Vaněček, 2009). Během té doby Sigmund Freud začínal uvažovat, zda by kokain nebyl použitelný i v lékařství, a to v léčbě melancholie či jako lokální anestetikum. Jeho výzkum přivedl na svět první skutečné kokainisty a tím zahájil doteď trvající vlnu rekreačního užívání.

V polovině 80. let 19. století byly objeveny Karlem Kollerem s pomocí Sigmunda Freuda anestetické účinky kokainu. V nadcházejících letech se lékařská obec dohadovala, co vše dalšího by kokain mohl dokázat. Freud například pracoval na tom, jak využít kokain ve zmiňované léčbě melancholie a neuróz, jiní se domnívali, že by mohl pomoci při léčbě cukrovky nebo astmatu. V amerických odborných lékařských časopisech se mezitím psalo, jaký úspěch sklízí použití kokainu u operací močových trubic, gynekologických výkonů nebo zubních zákrocích. Kokain byl brzo snem farmaceutických společností, které ho prodávali na kdejaký zdravotní problém v podobě cigaret, pastilek, sirupů nebo léků proti nachlazení. Přibližně ve stejnou dobu, tedy během druhé poloviny devatenáctého století byl v Atlantě zakázán alkohol, a tak lékárník John S. Pemberton pozměnil recept svého likéru *French Wine Cola* na nám dnes již dobře známý výrobek *Coca-Cola*, původně prodáváný jako sirup.

Již tehdy se mluvilo o vedlejších účincích kokainu a začaly se objevovat případy, kdy lidé po kokainu zbledli, polil je studený pot a ztratili vědomí (Streatfield, 2003). Mezitím byl Freud zaujat myšlenkou, že kokainem je možné potenciálně léčit závislost na morfinu a tento pokus uskutečnil na svém tehdejšími příteli, Ernstu von Fleischl-Marxow. Tento pokus se ze začátku zdál být úspěšným, ale postupem času si tento přítel vybudoval na kokainu závislost. Časem začal užívat vedle kokainu opět i morfin. V různé literatuře se polemizuje, kolik přesně Ernst von Fleisch-Marxow za tři měsíce utratil, avšak v obou případech se jedná o závratná čísla. Podle Nožiny a Vaněčka (2009) celkem osm tisíc marek a podle Streatfielda (2003) osmnáct set. Posléze u něj Freud zaznamenal halucinace, ve kterých Fleischl-Marxow věřil, že se mu pod kůží hemží hmyz a uvědomil si, že je jeho přítel na kokainu těžce závislý. Ernst von Fleisch-Marxow je tak považován za prvního narkomana závislého na kokainu, který také jako první užil tzv. *speedball* (kombinace morfinu nebo heroinu a kokainu) nitrožilně. Brzy po něm

informovali různé odborné lékařské časopisy o dalších závislých na kokainu a kokain se pomalu zařazoval mezi neřesti (Streatfield, 2003; Nožina & Vaněček, 2009).

2.1.2 Počátek 20. století a regulace kokainu

Kvůli rozsáhlé a rychlé popularizaci kokainu docházelo i k mnoha úmrtím z důvodu rekreačního užívání kokainu (Streatfield, 2003) a tak již od poloviny osmdesátých let devatenáctého století začínají lékařské publikace ve Spojených státech a Evropě informovat o negativních dopadech jeho užívání. Lobbistické skupiny tomu ale byly po dlouhou dobu schopné čelit, a tak se částečné omezení obchodu s drogami uskutečnilo až na počátcích 20. století (Nožina & Vaněček, 2009). V Americe to měl na svědomí Harrisonův zákon o narkotikách, který uvaloval zvláštní daň na osoby, jež produkují, dovážejí, vyrábějí, míchají, rozdělují, prodávají dalším osobám, distribuují nebo rozdávají opium nebo kokové listy, jejich soli, deriváty nebo preparáty z nich vyrobené. Poté ještě Jones-Millerův zákon, který v roce 1922 zakázal dovoz kokainu do Spojených států (MacNabb, 2019). V Evropě měla k regulaci distribuce kokainu a dalších látek sloužit konference v Haagu mezi lety 1912-1914. Ta oficiálně skončila až v roce 1914. Vzápětí však vypukla první světová válka a s ní veškeré snahy namířené proti drogám ustrnuly na bodu mrazu. Jedinou evropskou zemí, ve které se kokain dostal do popředí veřejného zájmu, byla Velká Británie. Důvodem byla poměrně velká kumulace záložních vojenských složek v Londýně, jejichž vojáci zde tyto látky ve svém volnu v hojně míře užívali. Díky zařazení kokainu mezi jedy roku 1908 již podléhal v Británii určitým omezením, ale až v roce 1916 vešel v platnost Zákon na obranu království, který zakazoval prodej a podávání kokainu všem příslušníkům vojenských sil. Z této směrnice dále vycházel Zákon o nebezpečných látkách (DDA) a dá se předpokládat, že tento zákon dal vzniknout britské drogové legislativě v takové podobě, v jaké ji známe dnes (Streatfield, 2003).

Do konce první světové války bylo Československo oproti svým sousedům v užívání kokainu pozadu a prakticky u nás nebyl až na výjimky rozšířen. To se ale během meziválečného období změnilo a kokainová subkultura v Československu začala dominovat. Díky tomu, že naším sousedem byl největší evropský distributor – Německo, byl kokain v Československu poměrně snadno dostupný. Po svém vzniku Československo přebralo rakousko-uherský právní systém, který postupně upravovalo. Zákon o mezinárodní opiové konvenci ratifikovalo Československo až v roce 1923 (Nožina & Vaněček, 2009). I nadále však byl kokain v Československu poměrně oblíbenou záležitostí. Podle Kukly (1992) se i v těch nejelitnějších barech Prahy prodával kokain, jehož distribuci často zajišťovali medicové, kteří ho přeprodovali dál. Už v té době byl obchod s širokou sítí distributorů normou.

2.1.3 Užívání kokainu během 60. až 90. let

Na malou chvíli popularita kokainu utichla, regulovanost pomocí opatření Spojených národů zabírala a na scéně se objevila nová populární látka, heroin. Kvůli druhé světové válce se dostaly omamné látky na okraj zájmu (Streatfield, 2003). O kokain uživatelé nejevili větší zájem až do konce 60. let, jak popisuje ve svých výukových textech Mgr. Jaroslav Šejvl (n.d.). V tomto období převládaly hlavně látky jako marihuana a LSD. Až v polovině 70. let se na scénu vrátila

přitažlivost kokainu, která tkvěla hlavně v jeho historii. V roce 1971 byla podepsána Úmluva o psychotropních látkách, která zásadně rozšířila možnosti mezinárodní kontroly. Dalším důležitým dokumentem, který měl za snahu regulovat distribuci a trestat obchodníky s drogami byla Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988. V USA se v roce 1985 vyšplhala odhadovaná čísla uživatelů na dvanáct milionů. Tím zesílila domácí i zámořská válka USA proti drogám, avšak situaci zcela nepomáhala politika prezidenta Ronalda Reagana, který jmenoval svým poradcem pro drogovou politiku Carletona Turnera. Ten viděl hlavní nebezpečí v marihuaně a jejich přístup k drogové politice dealerům jejich práci usnadňoval (Šejvl, n.d.). Množství uživatelů kokainu v Americe dělalo tehdy i tady v Evropě. Velká Británie se začala bát, že se se svým užíváním zanedlouho dostane na stejnou úroveň, a tak byl v roce 1986 přijat Zákon o obchodu s drogami, díky kterému bylo možné zmrazit účty drogových distributorů a obchodníků (Šejvl, n.d.).

2.1.4 Kokain v současnosti

V současnosti je kokain spíše rekreační záležitostí. Jeho dostupnost i čistota v Evropě stoupá. Většina informací o jeho dostupnosti a o užívání v současnosti získáváme díky průzkumům a dotazníkům široké veřejnosti - např. díky Evropskému monitorovacímu centru pro drogy a závislosti, nebo u nás díky Národnímu monitorovacímu středisku pro drogy a závislosti. Kvůli čistotě kokainu dostupného na evropském trhu se zvyšuje zájem o něj jako o hlavní rekreační stimulant (EMCDDA, 2018).

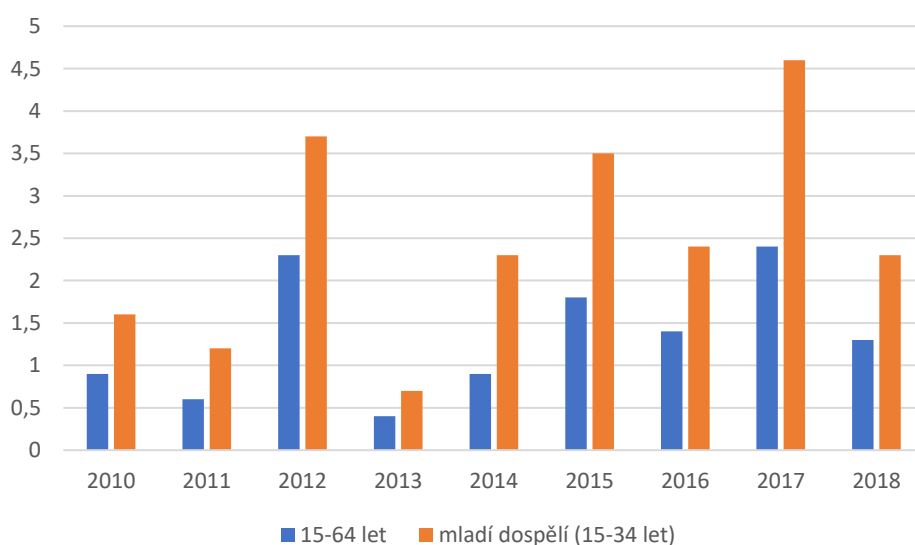
Podle zdrojů Amerických adiktologických center (2018) jsou čísla o užívání kokainu za posledních patnáct let poměrně stabilní a nevyskytují se žádné zásadní události, které by míru užívání ovlivnily. Spojené státy americké i nadále vedou v žebříčku spotřeby kokainu ve světě (AAC, 2018; EMCDDA, 2018).

3 Epidemiologie užívání kokainu

3.1 Epidemiologie užívání kokainu v České republice

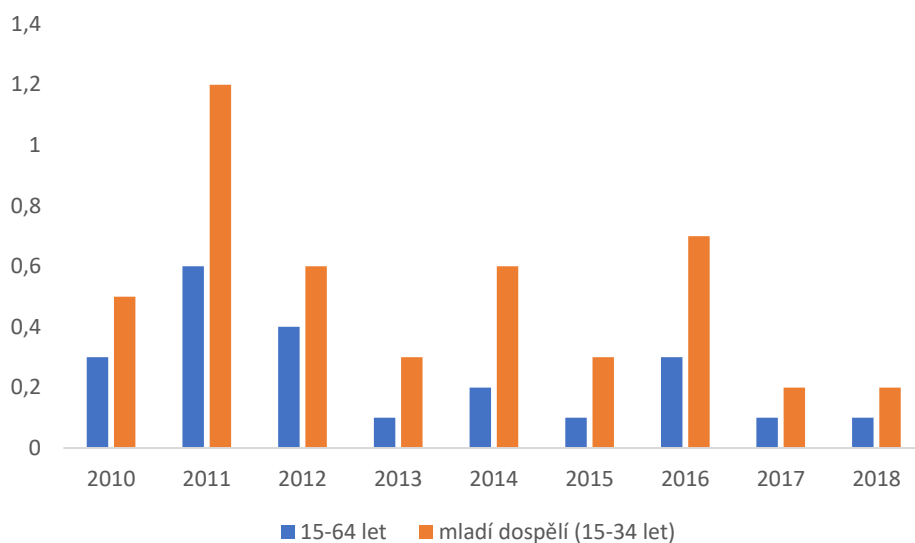
Od roku 2010 stoupá celoživotní prevalence užívání kokainu. V roce 2010 dosahovalo v kategorii 15–64 let procento uživatelů 0,9 % a v kategorii *mladí dospělí*, tedy 15–34 let, 1,6 % (Mravčík et al., 2011). Oproti tomu se v roce 2012 počet uživatelů s celoživotní prevalence užívání zvýšil na 2,3 % ve věkové skupině 15–64 let a na 3,7 % u mladých dospělých (Mravčík et al., 2013). O rok později prevalence užití kokainu rapidně klesla, data však mohou být takto odlišná z důvodu odlišného počtu respondentů, který v roce 2013 dosahoval mezi mladými dospělými $n=308$ ve věkové skupině 15–64 let bylo $n=868$ (Mravčík et al., 2014) oproti předchozímu roku s počtem 824 respondentů mezi mladými dospělými a 2134 respondentů ve věkové skupině 15–64 let (Mravčík et al., 2013). Míra prevalence v roce 2013 dosahovala pouhých 0,4 % ve věkové skupině 15–64 let a 0,7 % mezi mladými dospělými. V roce 2013, 2014 a 2015 se celkové počty dotázaných respondentů pohybovaly mezi $n=308$ až $n=320$. Oproti dalším rokům jsou čísla dotázaných až několikanásobně nižší (Mravčík et al. 2013, 2014, 2015). Dle nejnovější studie se s kokainem alespoň jedenkrát v životě setkala 1,3 % populace ve věkové skupině 15–64 let a 2,3 % v kategorii mladých dospělých.

Graf 1: Celoživotní prevalence kokainu v české populaci mezi lety 2010–2018

V roce 2018 dosahovala prevalence užívání kokainu během posledních dvanácti měsíců 0,1 % ve věkové skupině 15–64 let, mezi mladými dospělými pak 0,2 %. Tato data se mezi lety 2010 až 2018 proměňovala. Zatímco v roce 2010 (Mravčík et al., 2011) se prevalence užívání během posledních dvanáct měsíců pohybovala u věkové kategorie 15–64 let kolem 0,3 % a u mladých dospělých 0,5 %, již o rok později v roce 2011 (Mravčík et al., 2012) se toto procento zvýšilo na 0,6 % u věkové skupiny 15–64 let a na 1,2 % mezi mladými dospělými. Takto vysoké procento se do roku 2018 už neobjevilo, nejbližší tomu tak bylo v roce 2016 (Mravčík et al., 2017), kdy procento uživatelů ve věkové skupině 15–64 let dosáhlo 0,3 % a mezi mladými dospělými 0,7 %.

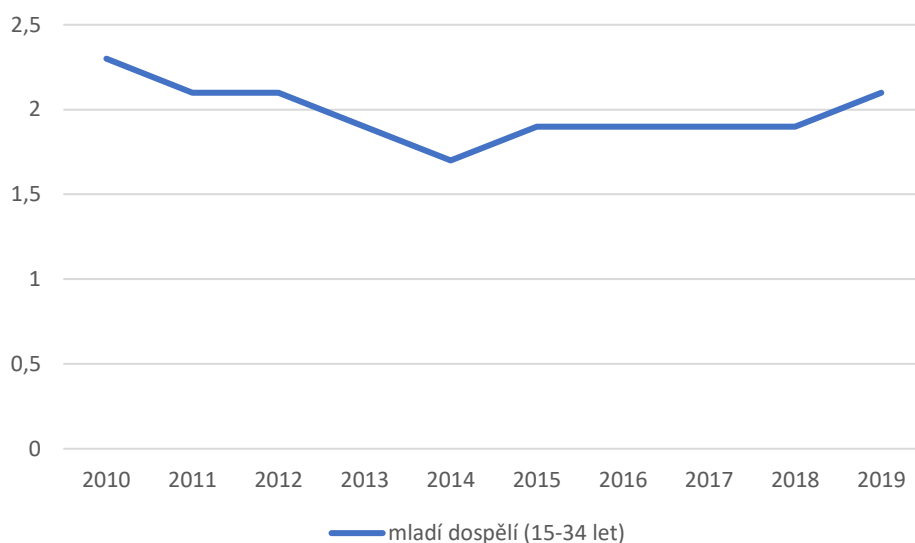
Graf 2: Prevalence užívání kokainu v české populaci během posledních dvanácti měsíců mezi lety 2010–2018

3.2 Epidemiologie užívání kokainu v Evropské unii

Od roku 2010 trend užívání kokainu slabě klesal a od roku 2013 se držel poměrně ve stejných stabilních číslech (EMCDDA, 2010-2019). Od roku 2015 do roku 2018 (EMCDDA) se prevalence užívání kokainu za posledních dvanáct měsíců držela na stejné stabilní hodnotě a to 1,9 % (n= 2,2–2,4 miliony respondentů). V roce 2010 (EMCDDA) byla ve věkové skupině 15–64 let předpokládaná celoživotní prevalence 4,1 %, což je 14 milionů lidí z celkového vzorku 334 milionů. Mezi mladými dospělými, jejichž vzorek obyvatel v Evropské unii dosahuje 133 milionů, zkusilo kokain alespoň jednou za život 8 milionů, což je 5,9 %. Během posledního roku užilo kokain 3 miliony mladých dospělých, v přepočtu na procenta tedy 2,3 %. Ve věkové kategorii 15–64 let užilo během posledního roku kokain 4 miliony z 334 milionu uvažovaných obyvatel Evropské unie, tedy v přepočtu 1,3 %. Země s nejvyšším výskytem prevalence užívání kokainu za posledních dvanáct měsíců jsou Velká Británie se 3,1 % uživatelů a Španělsko s 3,0 % uživatelů ve věkové skupině 15–64 let. V roce 2011 (EMCDDA) byl ve věkové skupině 15–64 let uvažován vzorek 336 milionů obyvatel, z toho 132 milionů patřilo mezi mladé dospělé (15–34 let). Celoživotní prevalence mezi věkovou kategorií 15–64 let byla 4,3 % (14,5 milionů) a 5,9% u mladých dospělých (8 milionů). EMCDDA (2011) dále uvádí, že kokain během posledních dvanácti měsíců užilo 2,1% mladých dospělých, což činí 3 miliony celkového uvažovaného vzorku obyvatel. Ve věkové kategorii 15–64 let bylo toto procento o něco nižší, přesněji 1,2 % (4 miliony). Nejvyšší prevalence užívání byla ve Španělsku, kde dosahovala 2,7 %. Jako druhá země s největší prevalencí užívání za posledních dvanáct měsíců byla Velká Británie a to s 2,5 %. Od roku 2012 (EMCDDA) prevalence užívání za posledních dvanáct měsíců začala klesat. Zatímco v roce 2012 dosahovala prevalence užívání kokainu mladými dospělými 2,1 %, v roce 2013 (EMCDDA) již dosahovala pouze 1,9 %. V roce 2014 EMCDDA informovala, že procento prevalence užívání kokainu ještě o trochu kleslo (1,7 %) a roku 2015 (EMCDDA) se drželo stabilně na 1,9 % až do roku 2018 (EMCDDA).

Graf 3: Prevalence užívání kokainu za posledních dvanáct měsíců v kontextu Evropské unie v populaci mladých dospělých mezi lety 2010–2019

I když dle výzkumu v Evropské unii trend užívání kokainu klesal a posléze se stabilně držel na 1,9 % celé tři roky, ve Francii rostl. V roce 2016 (EMCDDA) přesahuje 2 % a v roce 2019 poprvé přesahuje 3 % (EMCDDA, 2019). Rok 2019 (EMCDDA) zaznamenal mírný nárůst užívání, kdy se prevalence užívání v posledních dvanácti měsících mladými dospělými vyšplhala na 2,1 %. Velká Británie po poměrně dlouhém období stability zaznamenala nárůst na 4,7 %. Francie, jak jsem již zmiňovala, poprvé přesáhla 3 % a nárůst zaznamenalo i Nizozemsko se 4,5 %. Oproti tomu ve Španělsku, kde se prevalence užívání kokainu doteď pohybovala mezi 3–4 %, se snížila na 2,8 %. Současná data o kokainu ukazují, že počet záchytů i zachycené množství jsou na historicky nejvyšší úrovni. Kokain se do Evropy dostává mnoha cestami a prostředky, ale růst obchodování s velkými objemy přes velké přístavy za použití kontejnerů mezi nimi vyniká. Vyšší dostupnost drogy rovněž naznačují odhady míry čistoty kokainu na maloobchodní úrovni, které jsou nejvyšší za posledních deset let. Ukazatele naznačují, že dostupnost kokainu je na historicky nejvyšší úrovni (EMCDDA, 2019).

4 Vzorce užívání

V této kapitole popisují typické vzorce užívání kokainu, přičemž se více zaměřuji na vzorce rekreačního užívání, s ohledem na nízký výskytu problémového užívání v České republice podle Výročních zpráv o stavu ve věcech drog a drogových závislostí (Mravčík et al., 2019).

4.1 Formy užívání

V Evropě jsou dostupné dvě formy kokainu, z nichž nejběžnější je kokain ve formě prášku (soli) a méně často dostupný je crack (volná báze), což je forma kokainu vhodná ke kouření (EMCDDA, 2019).

4.1.1 Kokain hydrochlorid

Kokain, jinak známý například jako „koks“, „kouč“, „kokeš“ je často prodáván ve formě bílých, průsvitných, krystalických vloček nebo prášku. Často je tvořen příměsí různých cukrů nebo lokálními anestetiky. Prášek je užíván intranasálně, tento způsob užívání je znám také jako *sniffing* neboli v překladu *šňupání*. Vytváří efekt od jedné až třetí minuty od užití a trvá po dobu přibližně třiceti minut. Může být užíván i orálně, často společně s alkoholem (Kalina, K. a kol., 2001). Průměrný počet užitých dávek (čar) během jedné akce se pohybuje mezi třemi až pěti, u pokročilých uživatelů se může jednat až o deset čar a více za noc (více než 1 gram prášku). Odstupy mezi jednotlivými aplikacemi při jedné příležitosti činí průměrně 30–60 minut, v krajních případech 15 minut (Kulhánek, 2015).

4.1.2 Crack

Aby bylo kokain možné kouřit, bylo potřeba upravit jeho chemickou strukturu, neboť kokain hydrochlorid je choulostivý na vysoké teploty, jeho struktura se tedy zcela naruší (Streatfield, 2003). Jeho užívání je popisováno jako „orgasmus v každé buňce těla“. Je pro něj typický výskyt intenzivní euforie, který po chvíli následuje hlubokou depresi a potřebou nové dávky (Šejvl, n.d.). Díky kouření se dostane do plic, jejichž vnitřní povrch může pojmout téměř neomezené množství účinné látky (Streatfield, 2003). Uživatelé kouří „crack“ i v 15minutových intervalech, někdy až 72 hodin v kuse při zanedbávání primárních potřeb, jako třeba jídla a spánku. Vyvolává silnou závislost a těžké poruchy (Šejvl, n.d.).

4.2 Typologie uživatelů

Kulhánek (2015) se ve své diplomové práci zabývá vzorci užívání kokainu. Z jeho výsledků vyplývá, že kokain vyhledávají více jedinci ve věkové kohortě tzv. mladých dospělých s vyšším vzděláním. Informace dostupné z Výroční zprávy o stavu ve věcech drog (Mravčík et al., 2019) se s daty poskytnutými od Kulhána (2015) shodují. Kulhánek (2015) dále uvádí, že všichni dotazovaní užívají kokain na akcích společně s alkoholem. Kombinace alkoholu s kokainem je zcela běžná, a naopak jen ojediněle se vyskytuje užívání pouze kokainu bez kombinování s jinými látkami. Alkohol působí jako jakýsi spouštěč užívání kokainu. Podle výročních zpráv EMCDDA (2016, 2019) je mnoho uživatelů kokainu spíše rekreačních, kteří užívají nejčastěji

o víkendu, svátcích nebo dovolených. Uživatelé kokainu lze rozlišovat do různých kategorií podle prostředí, užívaného výrobku nebo motivace k užívání. U pravidelných uživatelů rozlišujeme spíše mezi sociálně integrovanými uživateli, často šňupajícími, a mezi marginalizovanými uživateli, kteří kokain užívají injekčně nebo kouří crack, někdy v kombinaci s opioidy.

4.3 Místa a příležitost užití

Rekreační uživatelé kokainu typicky navštěvují veřejné noční podniky jako jsou restaurace, bary, kluby elektronické hudby a diskotéky za účelem zábavy, nejčastěji ve společnosti přátel nebo větší skupiny. Nejčastěji je kokain uživateli získáván třemi způsoby. Prvním z nich je obstarávání si kokainu individuálně. Druhým častým způsobem je domluvení se na koupi se skupinou spolu uživatelů a finančním podílení. Případně třetí způsob dostání se ke kokainu je skrze přátele či od známých, kteří jim kokain poskytnou zadarmo. Užívání bývá charakteristické ve společnosti známého a většího kolektivu.

Užívání je typické na veřejných akcích v rámci nočních klubů typicky na toaletě (Kulhánek, 2015). Výjimkou však nejsou ani koncerty, festivaly či kluby s elektronickou hudbou, které svou atmosférou bývají k užívání kokainu lákavé. Podle výzkumu Stephena K. Mugforda (1994) nebyl kokain užíván výhradně na party nebo večíрку, ale často i před ním. Skupina jedinců se typicky sejde na bytě, finančně se podílí na koupi určitého množství kokainu (typicky jeden gram) a dají si ho předtím, než na večírek nebo akci vyrazí. Většina dotazovaných se podle jeho výzkumu shodla na kokainu jako ideální „party droze“. Většina lidí podle nich z rekreačního užití kokainu těží, jsou více společenští, schopni s lidmi vést delší rozhovory a seznamovat se s novými lidmi, se kterými by se běžně nebavili.

Podle výzkumu z roku 2009 (Van der Poel et al.) je pro adolescenty a mladé dospělé typické vyzkoušet kokain, aniž by drogu sami sháněli. Z rozhovorů s nimi měla většina jedno společné, a to že poprvé užili kokain díky tomu, že jim v určité situaci byl nabídnut a oni se ho rozhodli přijmout. Jen málo z nich se rozhodlo kokain hledat samo a většinou se k droze dostali skrze přátele, partnery, občas sourozence. Většina adolescentů a mladých dospělých v rozhovoru přiznává, že před svým prvním užitím tušili, že ještě ten večer kokain zkusí. Rozhodujícím faktorem pro ně byla správná příležitost, kokain měl být nabídnut ve správný čas, správnými lidmi na správném místě. Ta správná příležitost je dle Van der Poela et al. (2009) individuální záležitostí každého jedince. Jedinci, pro něž bylo užití spontánní, uvádějí první užití v baru, v klubu nebo na večíрку.

5 Kokain a studenti vysokých škol

V posledních letech na toto téma bylo napsáno jen pár závěrečných prací a studie na toto téma zpracovávána nejsou. Podle Kellerové (2017) toto téma uchází pozornosti ve veřejné i akademické diskusi. Kunová (2019) ve své závěrečné bakalářské práci zkoumá užívání návykových látek ve zkouškovém období, převážně pro zjištění látek užívaných k zlepšení studijních výsledků, Kellerová (2017) pak ve své diplomové práci zaměřuje svůj výzkum jen na látky stimulační. Dle výsledků Kellerové (2017) student sice z jedné strany zpochybňuje veřejné mínění o negativních dopadech rekreačního užívání, ale i tak nadále převládá ovlivnění veřejnou stigmatizací stimulačních návykových látek. Podle Kellerové (2017) jsou kompenzační prostředky pro podporu studia logicky vyhledávány na základě pocíťovaných deficitů ve schopnostech jedince plnit bez větších problémů požadavky kladené školou. Tato práce se primárně nesoustředí na užívání kokainu pro zlepšení studijních výsledků, ale pro zmapování experimentujících, popř. rekreačních uživatelů této látky.

Z dosud provedených výzkumů je tedy patrné, že kokain není zcela populární látka pro studenty, kteří se užíváním snaží zlepšit své studijní výsledky. Dále je ale také patrné, že dostat se k drogám je pro většinu studentů v dnešní době bezproblémová záležitost, a tak stoupá i míra experimentace s návykovými látkami. Pro průměrného dnešního vysokoškolského studenta je poměrně lehká záležitost dostat se k drogám i proto, že valná většina se k nim dostává skrze své přátele (Kunová, 2018). Téma drogy se pro mnohé studenty stává poměrně zajímavým, a tak se více a více studentů laicky vzdělává v tomto oboru. Experimentovat s návykovými látkami se považuje za jakousi formu životního stylu, kdy je pro lidi charakteristické vyhledávat drogy pro zlepšení kognitivních schopností, rozvoj kreativity, motivace či zvýšení požitků z určitých činností (D'Angelo, Savulich & Sahakian, 2017). Kunová (2018) ve svém výzkumu zaznamenala celoživotní prevalenci kokainu mezi studenty vysokých škol 8,8 %, avšak její výzkumný soubor tvořilo pouze 159 respondentů.

6 Výzkumná část

6.1 Cíle Výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit prevalenci užívání kokainu mezi studenty na pražských vysokých a vyšších odborných školách. Sekundárně mapuji, které studijní zaměření má tendenci k největším zkušenostem s touto látkou a zda převažují spíše experimentující, nebo rekreační uživatelé. Zajímavým cílem, který se formoval až během průběhu výzkumu, se stal vzorec užívání v této studentské subkultuře.

6.2 Výzkumné otázky

Celá práce, dotazník a výzkum vycházel z těchto výzkumných otázek:

1. Jaká je prevalence užívání kokainu mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol?
2. Jaké jsou rozdíly vzhledem k užívání a zkušenostem s kokainem mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol s ohledem na jejich studijní zaměření?
3. Který druh uživatelů mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol převažuje?
4. S kterou látkou je kokain studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol kombinován nejvíce?

6.3 Metody tvorby dat

Výzkumná část je tvořena formou kvantitativního výzkumu. Tuto metodu jsem zvolila, abych byla schopná zaznamenat co největší možný reprezentativní vzorek tak, abych zjistila, kolik se mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol vyskytuje lidí se zkušeností s užíváním kokainu, kolik lidí je tomuto nápadu nakloněno a kolik by kokain nikdy nezkusili. Pro tyto účely se ukázalo jako vhodné dotazníkové šetření, a tak jsem jako první vytvořila dotazník s dvanácti otázkami vztahující se k dané problematice. Pro přesnější získávání informací jsem zvolila kombinaci polouzavřených a uzavřených otázek. Otázky jsem pokládala tak, aby bylo vyplnění dotazníku rychlé a nezabíralo respondentům moc času, abych tak zajistila vyšší návratnost.

Dotazník byl nabízen ve formě tištěné i internetové, konkrétně prostřednictvím platformy Survio. Tištěný dotazník se lišil od internetového tím, že v každé odpovědi navíc obsahoval možnost „neužívám kokain“, aby stále byla zachována anonymita respondenta s ohledem na čas vyplnění dotazníku.

6.3.1 Metody analýzy dat

Data z internetových dotazníků byla sbírána v rámci platformy Survio, která je následně automaticky exportovala do programu Microsoft Excel. Excelové tabulky jsem doplnila o data z papírové formy dotazníků. Poté bylo nutné všechny odpovědi jednotlivě projít, abych zajistila, že všechny dotazníky zařazené do výzkumu budou reprezentativní a validní. Dále jsem pro vytvoření grafů používala funkci kontingenčních tabulek.

6.4 Výzkumný soubor

6.4.1 Nominace a popis výzkumného souboru

Respondenti byli vybíráni náhodně, jediným kritériem bylo, aby dotazovaný byl studentem vysoké nebo vyšší odborné školy v Praze. Kombinovala jsem sběr dat přes internet a osobně, tudíž jsem náhodně vybrala od každého studijního zaměření tři vysoké a tři vyšší odborné školy a zde posléze kontaktovala ředitele, pokud se jednalo o vyšší odborné školy, anebo náhodné vyučující na vysokých školách. Na internetu jsem náhodně vybrala školní facebookové nebo online skupiny, kde jsem studenty s výzkumem seznámila a data sbírala. Dále jsem během zkouškového období navštěvovala Národní technickou knihovnu, kde jsem rovněž náhodně oslovovala studenty.

Snažila jsem se, aby výzkumný vzorek obsahoval každý z pěti možných ročníků na vysoké škole a každý ze tří ročníků na škole vyšší odborné. Vzhledem k tomu, že přednášky a semináře byly navštěvovány náhodně, nebyla možnost kontrolovat zastoupení mužů a žen ve vzorku.

Jak jsem již zmínila, respondenti byli oslovovaní skrze sociální sítě vybraných studijních zaměření, osobně na navštívených přednáškách nebo v Národní technické knihovně v Praze.

6.4.2 Popis výzkumného souboru

Celkově bylo vybráno a vyplněno 1377 dotazníků. Z celkového počtu vyplněných dotazníků muselo být jedenáct z nich vyřazeno pro chybné či zavádějící vyplnění. Celkem tedy bylo ve výzkumném souboru zastopeno 1366 studentů z šesti studijních zaměření, a to konkrétně ze zaměření ekonomického, humanitního a společenského, lékařského a zdravotnického, přírodovědného, technického a informačních technologií a uměleckého. Těchto šest studijních zaměření se nadále rozděluje na formu nebo program studia a to konkrétně bakalářské, magisterské nebo vyšší odborné vzdělání. Ve výzkumu se mi nepodařilo zcela rovnoměrné zastoupení všech těchto šesti studijních zaměření, v celém souboru bylo 15 % respondentů s ekonomickým studijním zaměřením, 23 % respondentů se zaměřením na humanitní studia a společenské vědy, 20 % studentů lékařských a zdravotnických oborů, 15 % studentů s přírodovědným zaměřením, 15 % respondentů z oboru techniky a informačních technologií a 12 % studentů studujících obory spojené s uměleckým zaměřením a kulturou.

Z celkového souboru respondentů bylo dále 41 % na bakalářské formě studia, 43 % studovalo na magisterském oboru a 16 % respondentů bylo z vyšších odborných škol.

6.5 Praktický průběh realizace výzkumu

Data byla sbírána od začátku roku 2020. Do března 2020 byl sběr dat převážně osobní, od půlky března pak výzkum probíhal pouze online skrze sociální sítě a emaily daných vysokých a vyšších odborných škol v Praze.

6.6 Komplikace při sběru dat

V procesu shromažďování dat bylo obtížné realizovat sběr odpovědí studentů ve školách v rámci přednášek nebo cvičení z důvodu časové tísně a naplnění sylabu daných předmětů.

Mnohem více se osvědčilo rozesílání emailu vedení školy, které pak dotazník poskytovalo plošně všem studentům, avšak to snížilo návratnost všech dotazníků.

Největší komplikace se vyskytla v podobě koronavirové krize, kvůli které bylo z pokynu vlády vydáno nařízení plošného uzavírání škol. Výzkum tedy nadále pokračoval online, ale jak jsem již uváděla, návratnost byla z tohoto důvodu o dost menší. V tu chvíli jsem narazila na největší překážku, a to sice, že většina vyšších odborných škol nemá rozsáhlé online dostupné skupiny na sociálních sítích, čímž je celý vzorek respondentů z vyšších odborných škol menší. Další komplikací pak bylo i nereagování vedení vyšších odborných škol na prosbu o rozesílání a sdílení dotazníků studentům.

6.7 Etické aspekty výzkumu

Dotazníkového šetření se studenti mohli zúčastnit dobrovolně. V rámci výzkumu byla studentům přislíbena plná anonymita a byli informováni o tom, že všechna data budou zpracována jen pro potřebu této bakalářské práce. Aby byla zajištěna anonymita, vyplňoval v dotazníku student pouze typ studijního zaměření a jeho formu, tedy magisterskou, bakalářskou nebo vyšší odbornou. Studenti vyplňující dotazník osobně narozdíl od dotazníků internetových měli u všech otázek možnost navíc zaškrtnout políčko „neužívám kokain“, aby byl čas vyplňování ekvivalentní času vyplňujících uživatelů kokainu. Dotazník byl dále přeložen tak, aby odpovědi respondentů nebyly vidět a byl vhozen do krabice situované tak, aby byla dál od studentů i vyučujících.

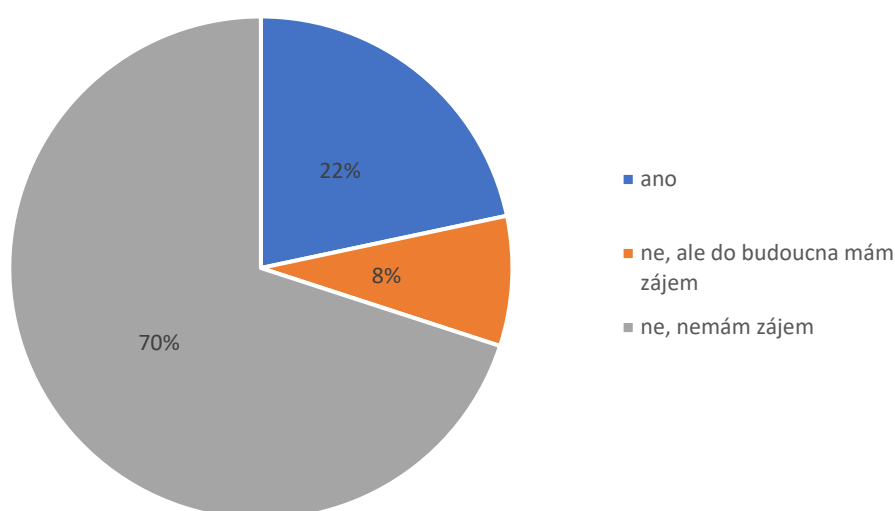
7 Výsledky

V této kapitole zaznamenávám a popisuji výsledky z mnou provedeného výzkumu. Data posbíraná z dotazníkového šetření jsou členěna a vyhodnocována podle mnou stanovených výzkumných otázek.

7.1 VO 1: Jaká je prevalence užívání kokainu mezi studenty vysokých a vyšších odborných škol v Praze?

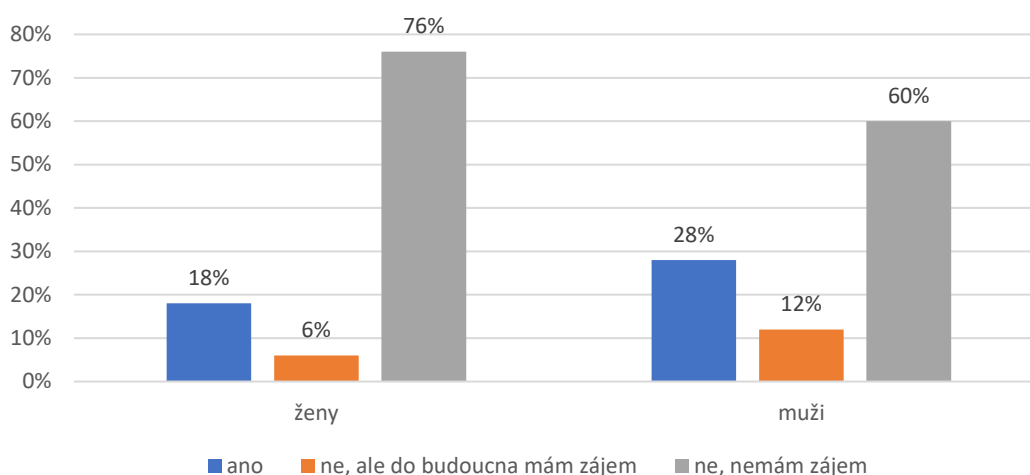
Graf číslo čtyři vyjadřuje, kolik respondentů z celku 1366 studentů pražských vysokých a vyšších odborných škol má zkušenost s užíváním kokainu. Z grafu je patrné, že zkušenost s kokainem během svého života má 22 % všech respondentů. Z celkových 1366 respondentů pak dalších 8 % respondentů s kokainem zkušenost nemá, ale do budoucna o tuto možnost projevují zájem. Zbýlých 70 % respondentů pak o experimentální či jakýkoliv jiný druh užívání kokainu nejeví zájem ani do budoucna.

Graf 4: Celoživotní prevalence užívání kokainu studenty vysokých a vyšších odborných škol v Praze (n=1366)

Z pohledu užívání kokainu vzhledem k pohlaví je třeba zmínit nerovnoměrné zastoupení mužů a žen ve vzorku. Celkem dotazník vyplnilo 39 % mužů a 61 % žen. Z grafu číslo pět je patrné, že data o prevalenci užívání kokainu mezi muži a ženami nejsou zcela vyrovnaná. V případě mužů je procento prevalence o něco vyšší, a to přesněji 28 %, zatímco ženy, respondentky, mají zkušenost jen v 18 % případů. V zájmu o budoucí experimentování nebo užívání je také patrný genderový rozdíl, konkrétně u mužů je touha experimentovat o něco větší (zájem má 12 % respondentů), zatímco u žen zájem jeví jen 6 % respondentek. Patrný je rozdíl i při zavrnutí ideje užívání kokainu v jakékoliv formě, kdy převažuje počet negativních odpovědí u žen a to 76 %, zatímco u mužů je to 60 %.

Graf 5: Užívání kokainu s ohledem na pohlaví mezi pražskými studenty vysokých a vyšších odborných škol (n=1366)

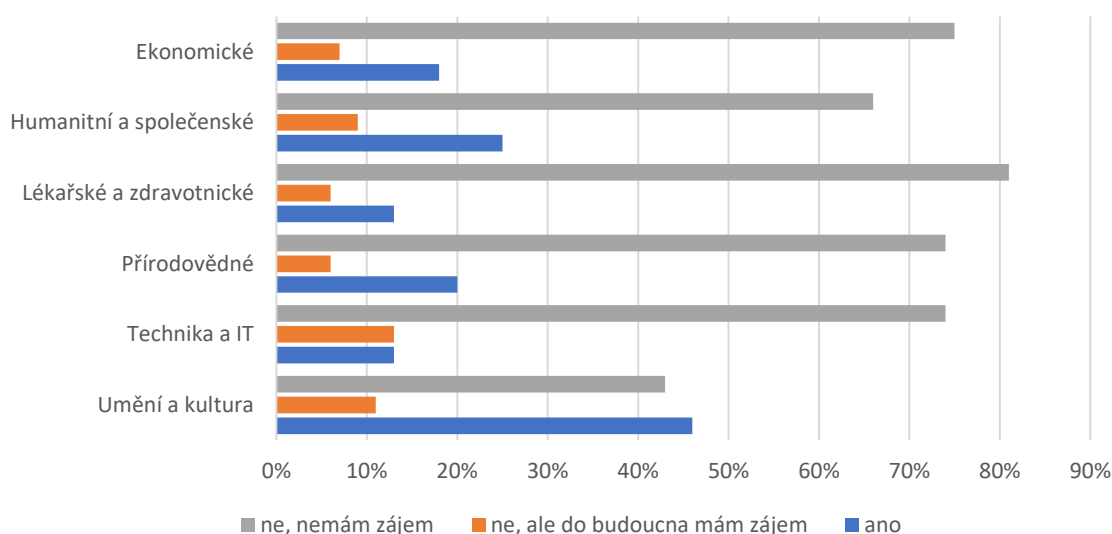

7.2 VO2: Jaké jsou rozdíly vzhledem k užívání a zkušenostem s kokainem mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol s ohledem na jejich studijní zaměření?

V grafu číslo šest sleduji, jaké studijní zaměření (bez ohledu na formu studijního programu) má největší zkušenosti s užíváním kokainu. Z dat zaznamenaných do grafu je patrné, že studenti z uměleckých a kulturně zaměřených škol mají s užíváním kokainu největší zkušenost. Studenti uměleckých oborů odpověděli kladně ve 46 % případů. Z výzkumu dále vyplývá, že i studenti humanitních studií a společenských věd mají s užíváním kokainu větší zkušenost oproti jiným oborům. Ze studijních oborů zaměřených na humanitní studia a společenské vědy má s užíváním kokainu v nějaké podobě zkušenost 25 % studentů.

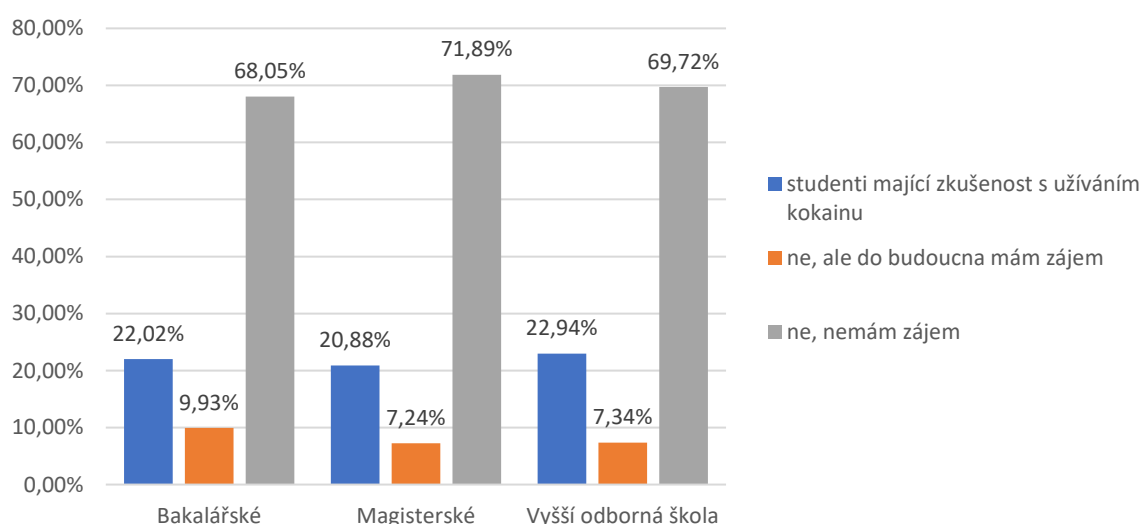
Nejmenší zkušenost s užíváním kokainu mají dle dat sebraných ve výzkumu studenti informačních technologií a technických oborů, společně se studenty lékařských fakult. V obou případech se jedná o 13 % studentů. Podíváme-li se na zbylá studijní zaměření, vyplývá z grafu, že nějakou zkušenost s užíváním kokainu má pětina studentů. U studentů se zaměřením na ekonomii je to konkrétně 18 % a u studentů přírodovědných oborů se čísla pohybují okolo 20 %.

Graf 6: Zkušenost studentů s užíváním kokainu s ohledem na studijní zaměření (n=1366)

Graf číslo sedm zobrazuje zastoupení respondentů se zkušeností s užíváním kokainu na základě formy jejich studijního programu. Z grafu lze vyvodit, že zkušenost s kokainem podle studijního programu není nijak závratně odlišná. Ve všech třech zkoumaných formách studijních programů se procenta studentů, kteří s užíváním kokainu mají zkušenost, pohybují mezi 20 % – 23 %. Data zůstávají podobná i ve dvou dalších možných odpovědích, avšak v případě studentů bakalářských programů můžeme pozorovat mírně vyšší zájem o budoucí zkušenost s užíváním kokainu oproti studentům z vyšších odborných škol či magisterských programů.

Graf 7: Užívání kokainu studenty s ohledem na formu studijního programu (n=1366)

7.2.1 Prevalence užívání kokainu u zkoumaných studijních zaměření

V nadcházející části seznamuji čtenáře s výsledky výzkumu podle jednotlivých studijních zaměření a vztah respondentů k užívání kokainu v závislosti na formě studijního programu. Hlavním zkoumaným faktorem bylo, zda s kokainem mají respondenti během svého života jakoukoliv zkušenost. Sekundárním zkoumaným faktorem bylo, zda respondenti, kteří s kokainem zkušenost nemají, by do budoucna o experimentování s ním měli zájem.

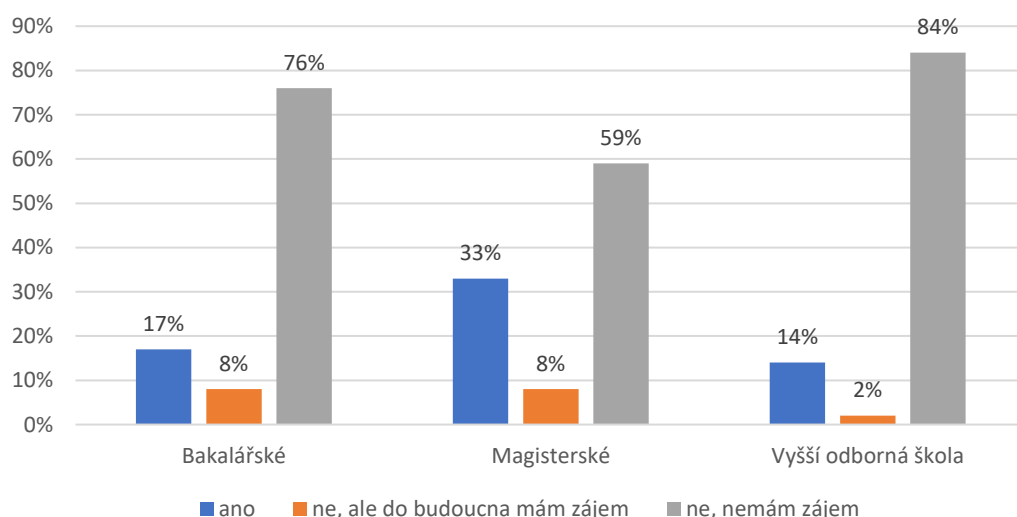
Z výsledků svého výzkumu jsem sestavila ke každému studijnímu zaměření grafy užívání ve vztahu ke studijnímu programu.

Prevalence užívání kokainu mezi studenty s ekonomickým zaměřením

Mezi studenty s ekonomickým zaměřením studia se celkově nachází 18 % uživatelů kokainu. Dalších 7 % má do budoucna zájem kokain vyzkoušet, v neposlední řadě je zde pak 75 % studentů, kteří o užívání kokainu v jakékoliv podobě nejví zájem. Z těchto 18 % studuje 11 % bakalářský program, 4 % program magisterský a zbylá 3 % vyšší odborné školy.

Následující graf zobrazuje, kolik procent studentů z jednotlivých studijních programů má zkušenost nebo zájem o budoucí zkušenost s kokainem a kolik naopak tento nápad zavrhuje. Při pohledu do grafu je patrné, že nejvíc uživatelů se nachází mezi magisterskými studenty, kde má zkušenost s kokainem 33 % respondentů. Užívání mezi studenty bakalářských programů a studenty vyšších odborných škol je poměrně vyrovnané, přičemž studenti bakalářských oborů mají zkušenost v 17 % případů, zatímco studenti vyšších odborných škol ve 14 % případů.

Graf 8: Prevalence užívání kokainu mezi studenty s ekonomickým zaměřením studia (n=202)

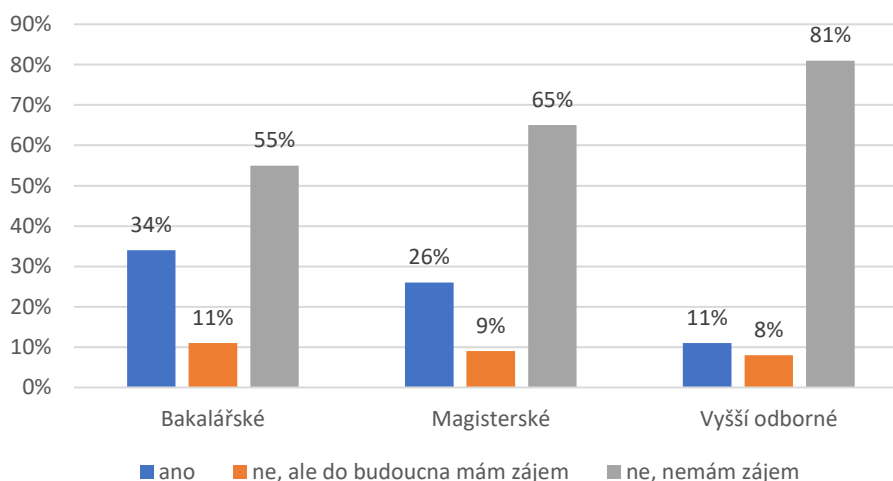
Prevalence užívání kokainu ve studentské populaci se zaměřením na humanitní studia a společenské vědy

Mezi studenty s humanitním studijním zaměřením a zaměřením na společenské vědy se nachází 25 % respondentů, kteří mají zkušenost s užíváním kokainu a dalších 9 %, kteří o

užívání kokainu projevují zájem do budoucna. Zbýlých 66 % jakékoliv zkušenosti či touhu po experimentování s kokainem popírá.

Při pohledu na graf můžeme vidět nejpočetnější zastoupení studentů se zkušenostmi s užíváním kokainu mezi studenty z bakalářských programů, a to konkrétně ve 34 % případů. Dále následují studenti programů magisterských, kteří mají zkušenost ve 26 %. Nejmenší procentuální zastoupení je mezi studenty vyšších odborných škol, kde zkušenost s užíváním kokainu popisuje pouze 11 % respondentů.

Graf 9: Prevalence užívání kokainu mezi studenty se zaměřením na humanitní studia a společenské vědy (n=320)

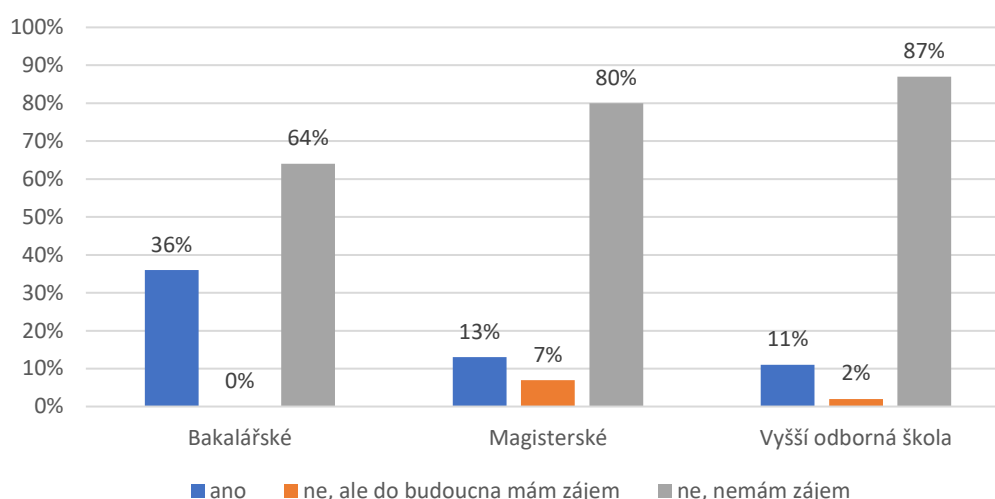

Prevalence užívání kokainu mezi studenty s lékařským a zdravotnickým studijním zaměřením

V populaci studentů s lékařským zaměřením se celkově nachází 13 % respondentů, kteří potvrzují svou zkušenost s užíváním kokainu. Dalších 6 % respondentů pak do budoucna má zájem o experimentování s užíváním kokainu, zatímco 81 % tyto ideje zcela neguje.

Mezi studenty medicíny a lékařských oborů je jasně vidět převaha se zkušenostmi v užívání mezi studenty bakalářských programů oproti programům magisterským a vyšším odborným školám. Za povšimnutí stojí, že bakalářské obory sice mají větší zkušenost, ale obory magisterské mají mnohem větší procento studentů (7 %), kteří by užívání kokainu někdy v budoucnu chtěli zkusit. Dále je z grafu patrné, že nejmenší zkušenosti s užíváním kokainu mají studenti vyšších odborných škol, kteří odpověděli pouze v 11 % ano na otázku, zda mají s užíváním kokainu jakoukoliv zkušenost.

Graf 10: Prevalence užívání kokainu v populaci studentů medicíny a zdravotnických oborů (n=267)

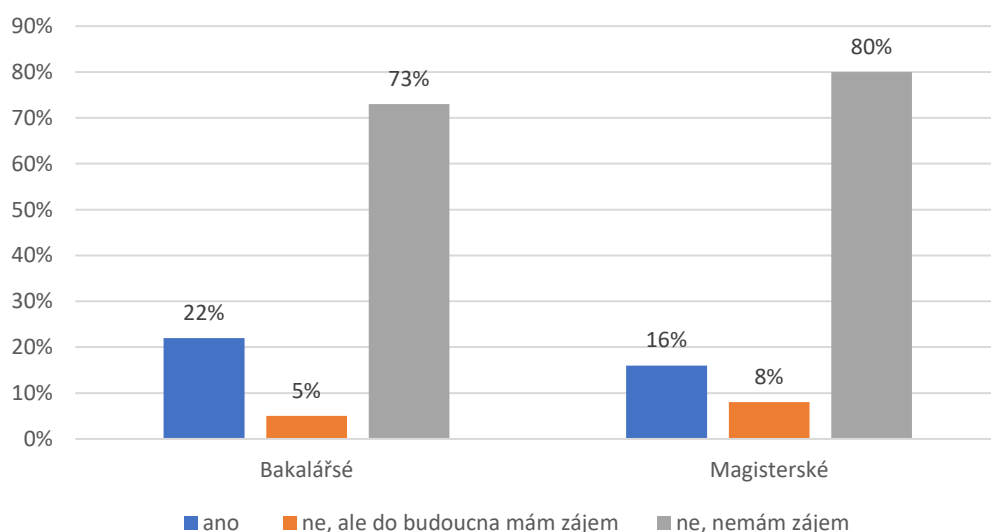

Prevalence užívání kokainu mezi studenty s přírodovědným zaměřením

Mezi studenty přírodovědných oborů se nachází 20 % respondentů, kteří s užíváním kokainu mají zkušenost. Stejně jako mezi studenty lékařských oborů se zde nachází 6 % zájemců o budoucí zkušenost s kokainem. Z toho plyne, že zbylých 74 % respondentů o užívání kokainu neprojevuje zájem ani do budoucna.

Během svého výzkumu jsem nenarazila na vyšší odbornou školu s přírodovědným zaměřením, tudíž se ve výzkumu tento vzorek nevyskytuje. Z pohledu na graf je patrné, že užívání mezi bakalářskými a magisterskými formami se v tomto případě moc neliší. Bakalářské programy potvrzují zkušenost s užíváním kokainu ve 22 % případů vedle programů magisterských, které to potvrzují v 16 % případů. Rozdíl není markantní ani mezi respondenty, kteří mají do budoucna zájem o zkušenost s užíváním kokainu, a to konkrétně 5 % v případě bakalářských a 8 % v případě magisterských programů.

Graf 11: Prevalence užívání v populaci studentů s přírodovědným zaměřením (n=205)

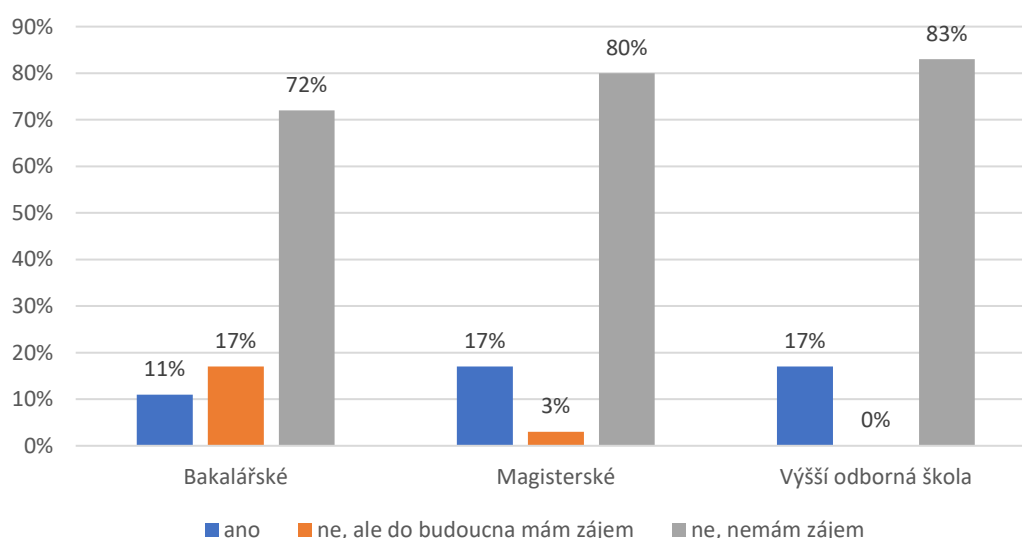

Prevalence užívání kokainu mezi studenty s technickým zaměřením a zaměřením na informační technologie

Celkově bylo ve výzkumném souboru 206 studentů s technickým zaměřením a zaměřením na informační technologie. Během svého života kokain vyzkoušelo 13 % respondentů a dalších 13 % respondentů to ještě někdy během života plánuje. Tím se studenti s technickým zaměřením a se zaměřením na informační technologie stávají vzorkem, který o budoucí zkušenosti má zájem nejvíce. Podobně jako studenti se zaměřením na ekonomii a s přírodovědným zaměřením, celých 74 % užívání kokainu během svého života zcela neguje.

Tuto populaci opět dělím na studenty bakalářských, magisterských programů a na studenty vyšších odborných škol. Mezi studenty bakalářských programů se objevuje 11 % respondentů s životní zkušeností s užíváním kokainu, dalších 17 % respondentů pak o tuto zkušenost do budoucna stojí. Mezi respondenty z magisterských programů se objevuje více studentů, kteří již mají s kokainem zkušenost (17 %), naopak studentů, kteří by o užívání kokainu měli zájem v budoucnu, je méně (3 %). Na vyšších odborných školách má s kokainem zkušenost stejné procento respondentů jako v případě magisterských programů, rozdíl patrný z grafu je v zájmu o experimentování s kokainem do budoucna. V celém vzorku nebyl jediný student, který by o užívání kokainu měl zájem do budoucna. Ve všech třech studijních programech zkušenost s kokainem nebo přání o zkušenost do budoucna neguje 70–83 %.

Graf 12: Prevalence užívání kokainu v populaci studentů se zaměřením na techniku a informační technologie (n=206)

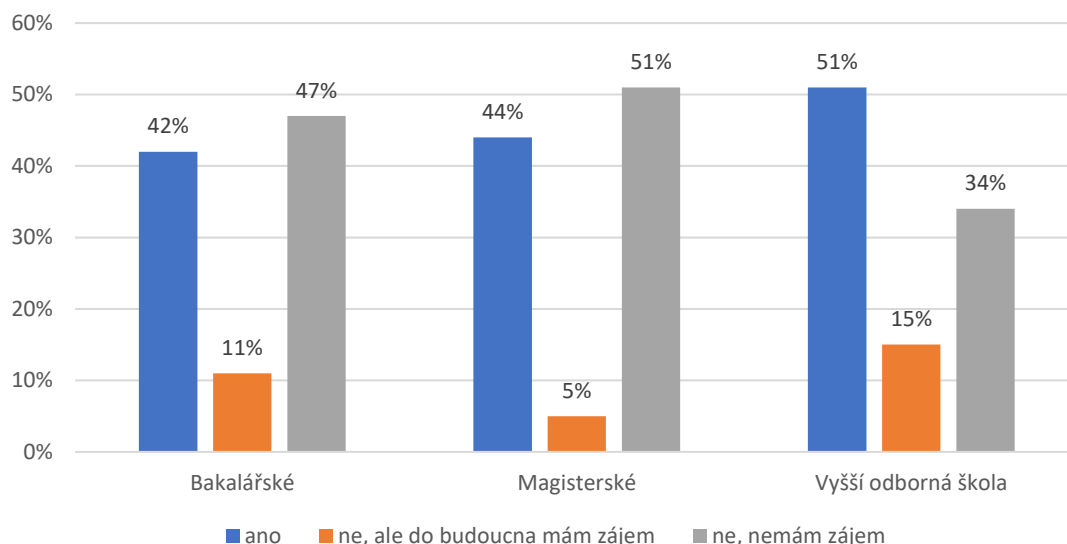

Prevalence užívání kokainu mezi studenty s uměleckým zaměřením a zaměřením na kulturu

Zaměřením s nejpočetnější skupinou respondentů se zkušenostmi s užíváním kokainu byli bezpochyby studenti se zaměřením na umění a kulturu. Ze 166 respondentů má zkušenost s užíváním skoro polovina, konkrétně 46 %. Dalších 11 % respondentů má zájem kokain někdy v budoucnu vyzkoušet. Zkušenosti a dychtění po zkušenosti s kokainem neguje pouze 43 % respondentů.

Co se týká rozdílů mezi studijními programy, největší zkušenost s užíváním prokazují respondenti vyšších odborných škol, a to v 51 % případů. Dále má zkušenosti s užíváním kokainu 44 % studentů magisterských oborů a 42 % studentů vyšších odborných škol. Užívání kokainu neguje 47 % všech studentů bakalářských oborů, 51 % magisterských oborů a 34 % studentů vyšších odborných škol.

Graf 13: Prevalence užívání kokainu v populaci studentů se zaměřením na umění a kulturu (n=166)

7.3 VO3: Jaký druh uživatelů mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol převažuje?

Výzkumná otázka číslo tři zkoumá, jaký typ uživatelů mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol převažuje. Tyto informace by měly nastínit časový horizont užívání. Výzkumná otázka se týkala prevalence v posledním měsíci, roce, či alespoň jednou během života. Další otázkou specifikující typ uživatelů bylo odpovídání na užívání kokainu v časovém horizontu jednoho měsíce.

Kalina (2015) uvádí typologii uživatelů podle časového horizontu dále takto:

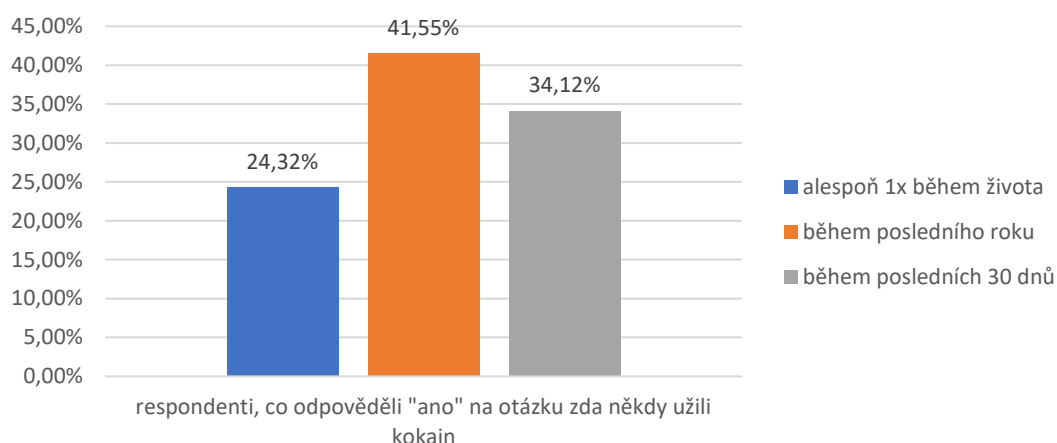
1. **Experimentující uživatelé:** označení pro lidi, co drogu tzv. „zkouší“, drogu požili jedenkrát až dvakrát za život.
2. **Rekreační (příležitostní) uživatelé:** droga se stala součástí životního stylu, ale neužívají s větší frekvencí než jednou za týden a v důsledku užívání nejsou patrné problémy s užíváním spojené.
3. **Pravidelní uživatelé:** užívají látky častěji než jednou týdně, obvykle se vedle zařazení drog do životního stylu projevují i negativní důsledky užívání a závislost.

Mezi informacemi patrnými ze sebraných dat bylo užívání kokainu ve třech časových horizontech, a to konkrétně užití kokainu alespoň jednou za život, užití kokainu během posledního roku a užití kokainu v posledním měsíci, respektive v posledních třiceti dnech.

Nejčastěji uváděná odpověď respondentů byla, že užili kokain během posledního roku. Tuto odpověď uvedlo 42 % všech respondentů, kteří s kokainem mají zkušenost.

Jako druhý nejčastěji zaznamenávaný časový horizont užívání kokainu u respondentů, kteří ve svém životě mají zkušenost s kokainem, byl dle grafu číslo šest horizont během posledních třiceti dnů. Tuto odpověď uvedlo 34 %. Poslední a nejméně uváděná odpověď studenty, kteří již svou zkušenost s kokainem mají, byl časový horizont alespoň jednou během svého života, konkrétně tak odpovědělo 24 %.

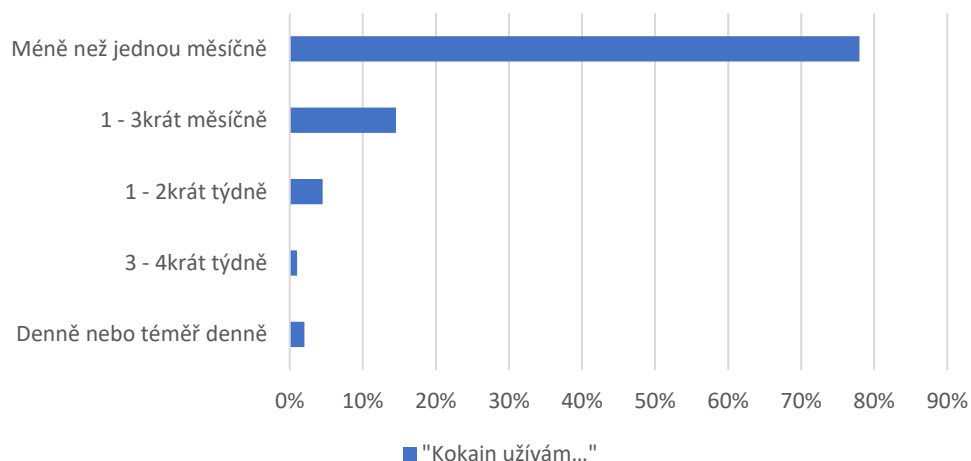
Graf 14: Prevalence užití kokainu v populaci studentů pražských VŠ a VOŠ (n=296)

Dalším zkoumaným faktorem bylo zjištění intenzity a frekvence, s jakou studenti vysokých a vyšších odborných škol užívají. V dotazníku jsem proto studenty žádala, aby odpověděli, jaká frekvence užívání kokainu je pro ně nejvíce charakteristická. V návaznosti na to 78 % studentů konstatovalo, že kokain užívají méně než jednou měsíčně. Další skoro čtvrtina (14, 5 %) odpověděla, že kokain užívají v průměru jednou až třikrát do měsíce.

Z těchto dat se dá vyvodit, že většina respondentů jsou pravděpodobně rekreační uživatelé kokainu, kteří se ke kokainu dostávají spíše nárazově.

Graf 15: Frekvence užívání kokainu studenty VŠ a VOŠ v časovém horizontu jednoho měsíce (n=296)

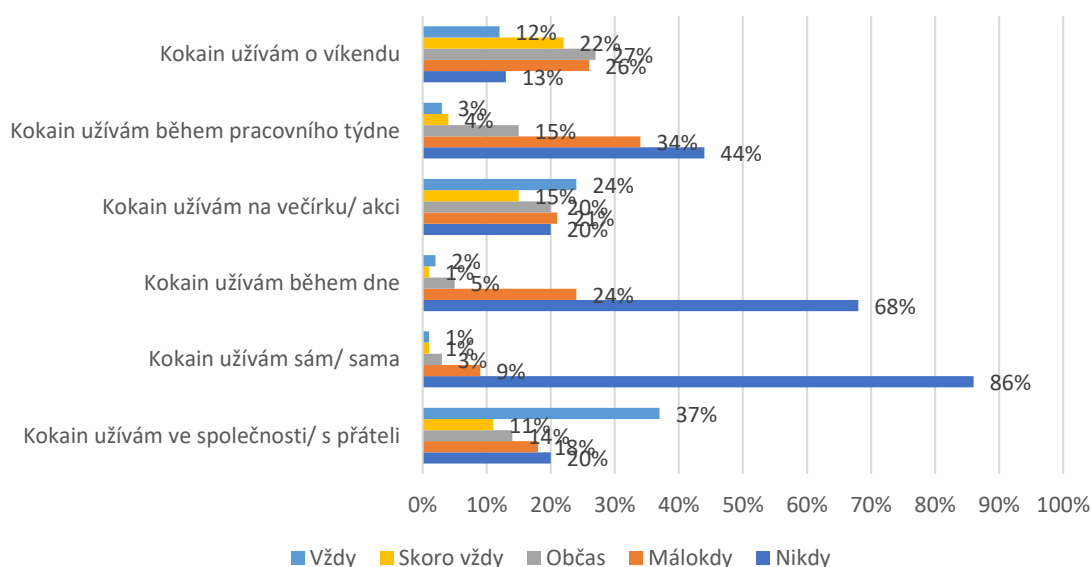

Dle Evropského centra pro drogy a drogové závislosti, Výročních zpráv o stavu ve věcech drog i diplomové práci Mgr. Kulhánka o vzorcích užívání kokainu mezi rekreačními uživateli vyplývá, že užívání kokainu je záležitost převážně společenská. I tak se v mém dotazníku vyskytovala tabulka, ve které respondenti měli odpovědět, jak je pro ně charakteristické užívat kokain, pokud s ním mají zkušenost. Informace vyplývající z tabulky jsou zaneseny do grafu číslo sedmnáct.

Až 48 % respondentů uvádí, že kokain užívají vždy až skoro vždy ve společnosti, a dalších 32 % pak občas. Dále je patrné, že kokain je spíše záležitostí rekreačního víkendového užívání a jen 3 % studentů uvádí, že kokain užívají během pracovního týdne, dalších 19 % jsou opravdu jen nárazoví uživatelé během pracovního týdne a zbytek užívání neguje. Užívání kokainu o víkendu je normou pro 34 % studentů, přičemž dalších 53 % uvádí nárazové a občasně užívání.

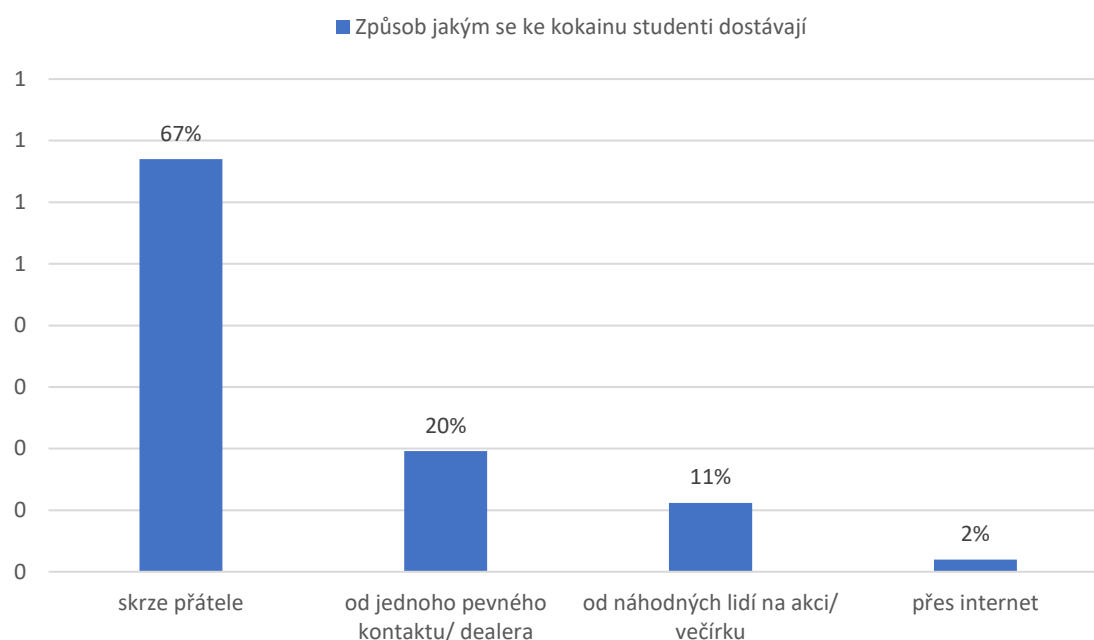
Užívání kokainu přes den je pro studenty jen málokdy normou, převládá užívání na večírcích, společenských akcích a během víkendových příležitostí. I z toho je patrné, že mezi studenty budeme hledat převážně rekreační nebo experimentující uživatele.

Graf 16: Vzorce užívání kokainu mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol (n=296)

Z dat o prevalenci užívání kokainu ve vysokoškolské populaci plyne logicky otázka o způsobech, kterými se studenti ke kokainu dostanou. V dotazníkovém šetření bylo toto téma ošetřeno otázkou „Jakým způsobem se ke kokainu dostanete nejčastěji?“, na kterou 67 % respondentů odpovědělo skrze přátele. Informace vyplývající z dotazníkového šetření jsou zaneseny do grafu číslo šestnáct, kde dále můžeme vidět, že 20 % respondentů se k látkám dostane díky jednomu pevnému kontaktu, potažmo dealerovi. Desetina studentů se k užití kokainu dostane až na akci, v klubu, hospodě, kdy jim kokain nabídne náhodný, často i neznámý člověk.

Graf 17: Způsob obstarávání si kokainu studenty vysokých a vyšších odborných škol v Praze (n=296)

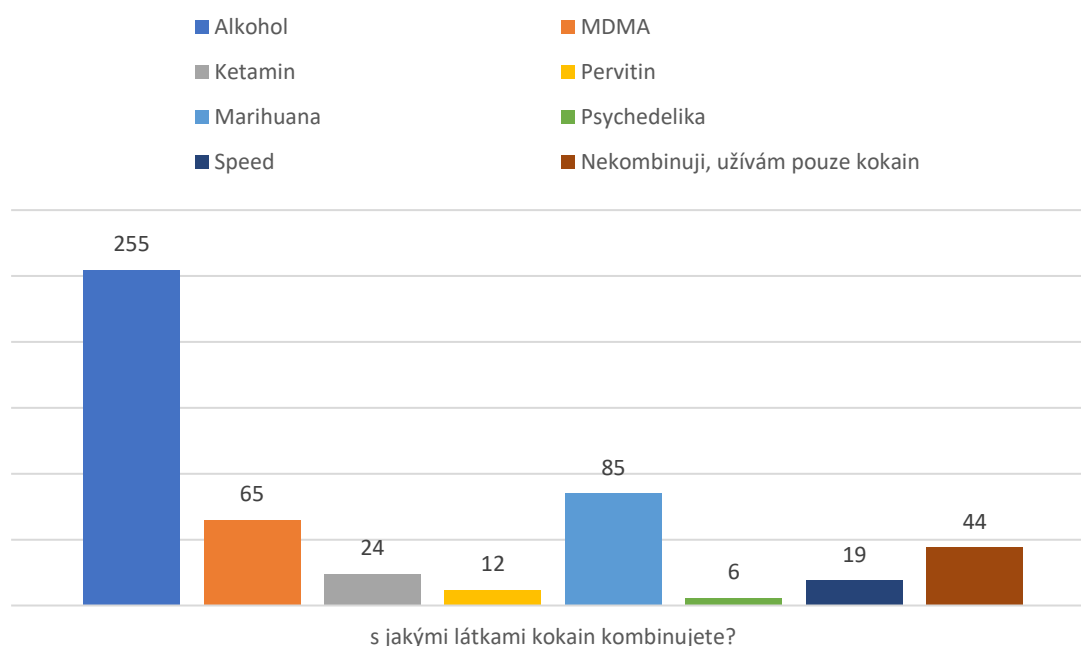
7.4 VO4: S kterou látkou je kokain studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol kombinován nejvíce?

Poslední položenou výzkumnou otázkou byla míra užívání kokainu v kombinaci s jinými látkami. Které jsou tyto látky a jaká z nich se s kokainem kombinuje nejčastěji? Abych mohla dojít k nějakému závěru, položila jsem studentům pražských vysokých a vyšších odborných škol polouzavřenou otázku, kam jsem zahrнула ty nejtypičtější látky, zároveň jsem ale nechala prostor studentům, aby dopsali látky ne tak typické.

Následující graf, konkrétně graf číslo osmnáct, zobrazuje výsledky tohoto průzkumu. Nejčastější látkou, se kterou je kokain kombinován, se bezpochyby stal alkohol. Drtivá většina respondentů (86 %) uvádí, že kokain s alkoholem kombinuje. Další poměrně častou látkou, kterou respondenti s kokainem kombinují, je marihuana. To přiznává 29 % všech respondentů, kteří afirmují zkušenost s užíváním kokainu. Třetí nejčastější látkou kombinovanou s užíváním kokainu se stala MDMA v krystalické formě i ve formách tablet (extáze), kterou v dotazníku přiznává 22 % studentů. Další poměrně časté látky, které bývají studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol užívány v kombinaci s kokainem, jsou ketamin (8 %), nebo amfetamin, nejčastěji známý jako speed (6 %).

Celkem 15 % respondentů poté uvedlo, že kokain nekombinují s žádnou jinou látkou a zásadně jej užívají pouze samostatně.

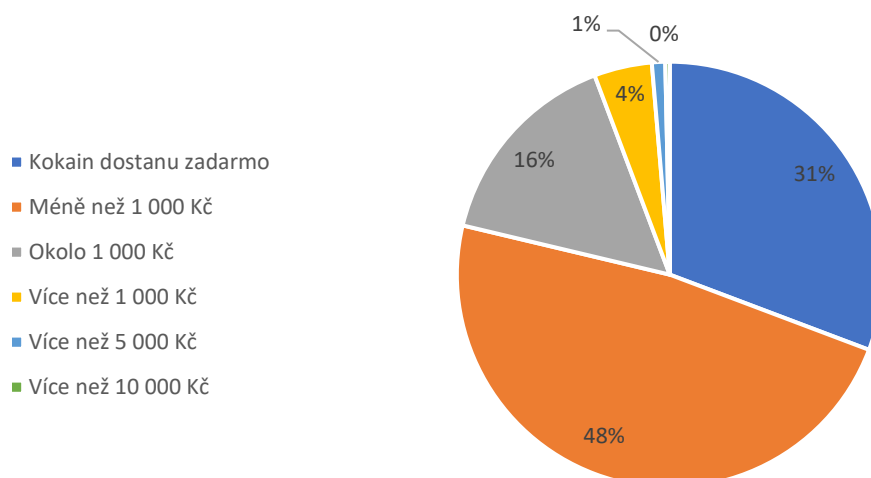
Graf 18: Srovnání látek, se kterými studenti pražských vysokých a vyšších odborných škol kombinují užívání kokainu

Jedním ze zkoumaných faktorů ve výzkumu byl finanční aspekt užívání kokainu. Ve výzkumu jsem se zaměřovala na dvě hlavní otázky, a to přesněji kolik studenti za měsíc za kokain utratí a jak si na tuto kratochvíli vydělávají. Díky tomuto aspektu výzkumu se nadále prohlubuje myšlenka užívání kokainu, jako sociální záležitosti.

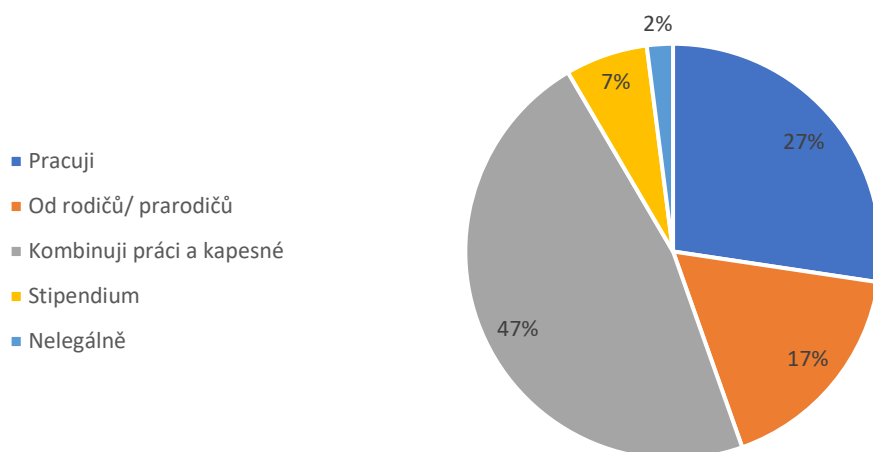
Z výsledků zaznamenaných v grafu číslo devatenáct je patrné, že většina studentů užívá ve společnosti, se kterou se finančně podílí na koupi kokainu nebo se nechává tzv. „sezvat“. Méně než 1 000 Kč měsíčně utratí za kokain zhruba 48 % studentů, zatímco celých 31 % studentů kokain užívají, aniž by za něj sami museli platit. V odpovědích varianta „jiné“ se mi často hromadily odpovědi typu „většinou jsem pozván/a“ nebo „zásadně zadarmo od přátel“.

Graf 19: Výsledky odpovědí na otázku „Kolik za kokain utratíte měsíčně?“ položená studentům pražských vyšších odborných a vysokých škol (n=296)

Druhou rovinou zkoumanou z finančního pohledu o užívání kokainu studenty vysokých a vyšších odborných škol v Praze bylo, jakým způsobem si na kokain vydělávají, tedy jaký je jejich zdroj příjmů. Tyto výsledky shrnuje graf číslo dvacet, kde je patrné, že skoro polovina (47 %) studentů kombinuje kapesné od rodinných příslušníků s prací. Druhou nejpočetnější skupinou byli studenti, kteří pracují, jichž bylo celkem 27 %. 17 % studentů spoléhá na finanční podporu od rodičů, prarodičů nebo jiných rodinných příslušníků. Zbýlých 9 % respondentů pak má finanční zdroje díky školnímu stipendiu (7 %) nebo nelegální činnosti (2 %), kde se poměrně často objevovala obživa pomocí prodeje marihuany.

Graf 20: Zdroje příjmů studentů pražských vysokých a vyšších odborných škol se zkušeností s užíváním kokainu (n=296)

8 Diskuse a závěry

Cílem této práce bylo zmapovat problematiku užívání kokainu mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol. Dále bylo cílem zjistit náhled studentů na tuto problematiku a jejich postoj k užívání kokainu na základě dotazníkového šetření se 1 366 respondenty. Rozsah této práce jen hrubě nastiňuje užívání kokainu mezi studenty, bohužel nepředkládá hlubší poznatky o způsobu užívání a příležitostech, které k užití studenta vybízí. Jde tedy pouze o epidemiologii užívání v rámci populace studentů vysokých a vyšších odborných škol v Praze na úrovni všeobecné, i v kontextu zohlednění rozdílů v užívání u rozdílných studijních zaměření.

V teoretické části jsem seznámila čtenáře s bohatou historií, která je s kokainem spjata. Dále jsem informovala čtenáře o epidemiologii užívání kokainu v kontextu České republiky i v kontextu Evropské unie a o vzorcích užívání kokainu typických pro rekreační uživatele. V poslední kapitole teoretické části jsem psala o studentech vysokých a vyšších odborných škol a jejich vztahu k drogám.

Ve výzkumné části jsem popsala veškeré poznatky sebrané pomocí dotazníkového šetření na pražských vysokých a vyšších odborných školách, v knihovnách nebo skrze sociální sítě. Dále jsem zde psala o výsledcích jednotlivých otázek ve vztahu k výzkumným otázkám.

V Praze podle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (2018) navštěvuje vysoké školy kolem 90 tisíc studentů. Mého dotazníkového šetření se zúčastnilo 1366 respondentů, což mohu hodnotit jako vyhovující a průkazný výzkumný soubor. Je ale také třeba zohlednit, že kvůli situaci v uplynulých měsících – z důvodu koronavirové pandemie, bylo nutno přesunout výzkum výhradně na online platformy, což mohlo vést ke zkreslení. K tomu mohlo dojít na základě předpokladu, že na internetový dotazník o kokainu spíše odpoví student již s minulou zkušeností než student, který k užívání kokainu žádný vztah nemá. Zároveň je však nutné podotknout, že v případě dotazníků, které byly vyplněny osobně v rámci přednášek na vysokých školách a v Národní technické knihovně, byla zkušenost s užíváním kokainu jen o něco málo menší (cca o čtyři procenta).

Celkem afirmovalo zkušenost s kokainem 22 % studentů pražských vysokých a vyšších odborných škol, což je přibližně jedna pětina studentů, přičemž 42 % z nich mělo kokain v posledním roce a 34 % během posledních třiceti dnů. Podle studie prováděné ve Spojených státech amerických v roce 2006 (Kasperski et al.) zkusila kokain alespoň jedenkrát během života jedna osmina studentů a 36 % studentů se setkala během čtyř let studia s možností užít. Má studie a studie Kasperski et al. (2006) jsou jediné, u kterých jsem se s tak vysokými výsledky ve vztahu k užívání kokainu setkala. Podle jiných průzkumů prováděných ve Spojených státech amerických v roce 2013, 2014 (Seikel, 2015) a v roce 2016 (Schulenberg, 2017) se hodnoty pohybovaly od 2,7 do 4,4 %. Takto velké rozdíly mohou být způsobeny tím, že výzkum byl prováděn jen v rámci hlavního města Prahy, kde užívání kokainu je běžněji vyskytující se fenomén než ve zbytku republiky. Do budoucna by bylo zajímavé porovnat rozdíly

s výzkumným vzorkem studentů vysokých a vyšších odborných škol v kontextu celé České republiky.

Z výzkumu dále vyplývá, že s ohledem na pohlaví jsou to muži, kteří s kokainem mají větší zkušenost oproti ženám. Rozdíl je poměrně markantní, muži mají zkušenost s kokainem ve 28 % případů, zatímco ženy jen v 18 %. Muži také mají do budoucna větší zájem o zkušenost s užíváním, a to přesně v 12 % případů, zatímco žen, které stojí o zkušenost s užíváním kokainu, je pouze 6 %.

Z pohledu na užívání kokainu vzhledem ke studijnímu zaměření bez pochyby dominuje zaměření na umění a kulturu, kde zkušenost s kokainem uvádí 46 % studentů. Umění a užívání kokainu je spojováno již od konce 19. století, kdy začalo z lékařských ordinací pronikat mezi společenskou smetánku a právě umělce (Nožina & Vaněček, 2009). Mezi další studijní zaměření s bohatým zastoupením studentů se zkušeností s užíváním kokainu se řadí i humanitní obory (25 %), přírodovědné (20 %) a ekonomické obory (18 %). Naopak nejméně zkušeností s užíváním kokainu prokazují dle výsledků studenti lékařských a zdravotnických oborů a studenti oborů technických a informačně technologických s 13 %. Výzkum neprokázal rozdíly v užívání kokainu s ohledem na formu studijního programu. Ve všech třech formách se zkušenost s kokainem pohybovala kolem 21–23 %.

V rámci přípravy této práce jsem si stanovila výzkumné otázky, přičemž jednou z nich byla, jaký typ uživatelů mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol převažuje. Z odpovědí respondentů je patrné, že i mezi studenty se jedná hlavně o společenskou záležitost odehrávající se hlavně o víkendu nebo nárazově na společenské akci během týdne. Z výzkumu je dále patrné, že studenti kokain užívají většinou méně než jednou měsíčně (78 %), další sedmina (14, 5 %) uvádí, že kokain užije jednou až třikrát měsíčně, častější užívání není zcela typické. Zároveň necelých 42 % studentů užilo kokain během posledního roku a dalších 34 % během posledních třiceti dnů. Se zohledněním těchto výsledků se tedy opravdu dá vyvozovat převažující rekreační užívání, následované užíváním experimentujícím.

Nárazovému a rekreačnímu užívání také nahrává fakt, že třetina studentů (31 %) se ke kokainu dostane zadarmo. Nejčastějšími příležitostmi byly uváděny večírky, techno party, koncerty nebo privátní sešlosti na bytě, kam kokain někdo jiný přinesl. 67 % studentů se ke kokainu dostane skrze své přátele a celých 20 % uvádí, že si kokain zprostředkovávají skrze jeden pevný kontakt, potažmo dealera. Skoro polovina (48 %) studentů pak za kokain měsíčně neutratí více než 1 000 Kč, což by mohlo také být způsobeno hlavně tím, že na gram kokainu se skládají ve více lidech. Další přibližně sedmina (16 %) utratí za kokain měsíčně kolem 1 000 Kč, pouze 4 % respondentů utratí za kokain nad tisíc korun.

Posledním zkoumaným aspektem této práce je míra užívání kokainu v kombinaci s jinými látkami. Nejčastěji uváděnou látkou užívanou v kombinaci s kokainem byl beze sporu alkohol, a to konkrétně v 86 % případů. Druhou nejčastěji kombinovanou látkou plynoucí z výsledků dotazníkového šetření je marihuana (29 %). Další častou látkou užívanou v kombinaci byla také MDMA (22 %), což by mohlo být způsobeno místy, kde je kokain běžně užíván (večírky,

festivaly, koncerty, kluby s elektronickou hudbou). Mimo jiné studenti potvrzovali poměrně častou kombinaci s ketaminem (8 %) nebo amfetaminy, především speedem (6 %).

Cíl práce považuji za naplněný, ale věřím, že otevírá další možnosti zkoumání užívání kokainu mezi studenty. Tato práce by mohla sloužit jako podklad pro hlubší kvalitativní zkoumání o vztahu studentů vysokých a vyšších odborných škol ke kokainu, vzorcích a motivacích k prvnímu užití a následného rekreačního užívání. Za jasný závěr této práce považuji postupné přijetí kokainu mezi studenty jako látku, která se ve společnosti už dávno nevyskytuje jen výjimečně, a její rekreační užívání je čím dál více považováno jako společensky přijatelné.

9 Literatura

1. American Addiction Centers. (2018). *Cocaine history and statistics*. Retrieved from: <https://drugabuse.com/cocaine/history-statistics/> [accessed May 18 2020]
2. Baret, D. (2018, květen) *Kokain dostanete rychleji než pizzu. Česko je premiantem v rychlosti doručování kokainu klientům*. Reflex. Retrieved from: <https://www.reflex.cz/clanek/zajimavosti/87133/kokain-dostanete-rychleji-nez-pizzu-cesko-je-premiantem-v-rychlosti-dorucovani-kokainu-klientum.html>
3. D'Angelo, L.-S. C., Savulich, G., and Sahakian, B. J. (2017). *Lifestyle use of drugs by healthy people for enhancing cognition, creativity, motivation and pleasure*. British Journal of Pharmacology, 174: 3257–3267. Retrieved from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/bph.13813/full> [accessed March 13 2020]
4. EMCDDA. (2010). *European Drug Report 2010: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2010_en [accessed March 13 2020]
5. EMCDDA. (2011). *European Drug Report 2011: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2011_en [accessed March 13 2020]
6. EMCDDA. (2012). *European Drug Report 2012: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2012_en [accessed March 13 2020]
7. EMCDDA. (2013). *European Drug Report 2013: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2013_en [accessed March 13 2020]
8. EMCDDA. (2014). *European Drug Report 2014: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2014_en [accessed March 13 2020]
9. EMCDDA. (2015). *European Drug Report 2015: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2015_en [accessed March 13 2020]
10. EMCDDA. (2016). *European Drug Report 2016: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2016_en [accessed March 13 2020]

11. EMCDDA. (2017). *European Drug Report 2017: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/news/2017/4/coming-soon-european-drug-report-2017_en [accessed March 13 2020]
12. EMCDDA. (2018). *European Drug Report 2018: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2018_en [accessed March 13 2020]
13. EMCDDA. (2019). *European Drug Report 2019: Trends and developments*. Retrieved http://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2019_en [accessed March 13 2020]
14. EMCDDA. (2018). *Recent changes in Europe's cocaine market*. Retrieved from: <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/10225/2018-cocaine-trendspotter-rapid-communication.pdf> [accessed March 13 2020]
15. Chadalíková, L (tazatel) & Kuda, A. (dotazovaný). (2019, červenec). Psycholog: Kokain je všude. Bohatí muži ho rádi kombinují s viagrou a hodiny masturbují. [přepis rozhovoru]. Prostor X. Retrieved from: <https://www.reflex.cz/prostor-kokain>
16. Kalina, K. a kolektiv. (2015). *Klinická adiktologie*. Praha: Grada Publishing.
17. Kalina, K. a kol. (2001). *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/publikace/glosar/?g=140#center_column
18. Kasperski J. S., Vincent B. K., Caldeira M. K., Garnier-Dykstra M. L., O'Grady E. K., Arria M. A. (2011). *College students' use of cocaine: Results from a longitudinal study*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/49719128_College_students'_use_of_cocaine_Results_from_a_longitudinal_study [accessed Jul 01 2020].
19. Kellerová, K. (2017) *Droga jako stimul k učení* (Diplomová práce). Retrieved from: https://is.muni.cz/th/ysyoi/Droga_jako_stimul_k_uceni.pdf [accessed Apr 16 2020]
20. Kukla, L. K. (1992). *Pražské bahno*. Praha: Svoboda. Retrieved from: <https://kramerius-vs.nkp.cz/view/uuid:f53e6f30-bed4-11e2-8b87-005056827e51?page=uuid:aac02ab0-dae6-11e2-9439-005056825209> [accessed March 28 2020]

21. Kulhánek, A. (2015). *Vzorce užívání kokainu mezi rekreačními uživateli: terénní kvalitativní výzkum* (Diplomová práce). Retrieved from: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/158287/?lang=en> [accessed Feb 03 2020]
22. Kunová, V. (2019). *Užívání návykových látek studenty vysokých škol ve zkouškovém období* (Bakalářská práce). Retrieved from: <https://www.adiktologie.cz/file/554/kunova-bc-2019.pdf> [accessed Apr 16 2020]
23. MacNabb, M. (2019). *Tajné dějiny značek*. Praha: Albatros. Retrieved from: https://books.google.cz/books?id=C-2DwAAQBAJ&pg=PA32&lpg=PA32&dq=z%C3%A1kon+o+dani+harrison+narkotika&source=bl&ots=gm3Mai0BUK&sig=ACfU3U0iiX5xpT92u8KjZ2t5mjEjrJEg3Q&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwjOwP-f0J_pAhVBSxUIHV-2BcwQ6AEwAnoECAoQAAQ#v=onepage&q=z%C3%A1kon%20o%20dani%20harrison%20narkotika&f=false [accessed May 21 2020]
24. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2018). *Studenti VŠ podle města, ve kterém studují, za rok 2018*. Retrieved from: https://www.czso.cz/documents/11292/32508276/1819_c04t45.pdf/106fb15d-dfa1-4d28-a0a3-95e0dd04ab9c?version=1.0 [accessed Jul 01 2020]
25. Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Černíková, T., Rous, Z., Tion Leštinová, Z., Nechanská, B., Cibulka, J., Fidesová, H., Vopravil, J. (2019). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2018* [Annual Report on Drug Situation 2018 – Czech Republic] Mravčík, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.
26. Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Černíková, T., Rous, Z., Tion Leštinová, Z., Kiššová, L., Nechanská, B., Vlach, T., Fidesová, H., Vopravil, J. (2018). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2017* [Annual Report on Drug Situation 2017 - Czech Republic] Mravčík, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.
27. Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Tion Leštinová, Z., ROUS, Z., Kiššová, L., Kozák, J., Nechanská, B., Vlach, T., Černíková, T., Fidesová, H., Vopravil, J. (2017). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2016* [Annual Report on Drug Situation 2016 - Czech Republic] Mravčík, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.
28. Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Tion Leštinová, Z., Rous, Z., Kiššová, L., Kozák, J., Nechanská, B., Vlach, T., Černíková, T., Fidesová, H., Jurystová, L., Vopravil, J. (2016). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce*

2015 [Annual Report on Drug Situation 2015 - Czech Republic] Mravčík, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

29. Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Janíková, B., Grolmusová, L., Tion Leštinová, Z., Rous, Z., Kiššová, L., Nechanská, B., Sopko, B., Vlach, T., Fidesová, H., Jurystová, L., Vopravil, J., Malinová, H. (2015). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2014* [Annual Report on Drug Situation 2014 - Czech Republic] Mravčík, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.
30. Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Nečas, V., Grolmusová, L., Kiššová, L., Nechanská, B., Sopko, B., Fidesová, H., Vopravil, J., Jurystová, L. (2014). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013* [Annual Report on Drug Situation 2013 – Czech Republic] Mravčík, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.
31. Mravčík, V., Chomynová, P., Grohmannová, K., Nečas, V., Grolmusová, L., Kiššová, L., Nechanská, B., Sopko, B., Fidesová, H., Vopravil, J., Jurystová, L. (2013). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2012* [Annual Report on Drug Situation 2012 – Czech Republic] Mravčík, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.
32. Mravčík, V., Grohmannová, K., Chomynová, P., Nečas, V., Grolmusová, L., Kiššová, L., Nechanská, B., Fidesová, H., Kalina, K., Vopravil, J., Kostecká, L., Jurystová, L. (2012). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2011* [Annual Report on Drug Situation 2011 – Czech Republic]. Praha: Úřad vlády České republiky.
33. Mravčík, V., Pešek, R., Horáková, M., Nečas, V., Chomynová, P., Šťastná, L., Grolmusová, L., Kiššová, L., Fidesová, H., Nechanská, B., Vopravil, J., Preslová, I., Doležalová, P., Koňák, T. (2011). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2010* [Annual Report on Drug Situation 2010 – Czech Republic]. Praha: Úřad vlády České republiky.
34. Mugford, S. K. (1994). *Recreational Cocaine use in Three Australian Cities*. *Addiction Research*. Retrieved from:
https://www.researchgate.net/publication/232073122_Recreational_Cocaine_use_in_Three_Australian_Cities/stats [accessed Jul 03 2020]
35. Nožina, M., & Vaněček, M. 2009. *Mandragora, morfin, kokain*. Praha: KLP – Koniasch Latin Press.

36. Schulenberg JE, Johnston LD, O'Malley PM, et al. (2017). *Monitoring the Future National Survey Results on Drug Use, 1975–2016: 2017 vol. II. College Students and Adults Ages 19–55*. Ann Arbor, MI, University of Michigan, Institute for Social Research Retrieved from: www.monitoringthefuture.org/pubs/monographs/mtf-vol2_2017.pdf [accessed Jul 01 2020]
37. Seikel S., (2015). *Cocaine use highest among college students*. Retrieved from: <https://www.rivermendhealth.com/resources/cocaine-use-highest-among-college-students/> [accessed June 28 2020]
38. Streatfield, D. (2003) *Kokain: dějiny*. Praha: BB art. Retrieved from: <https://kramerius-vs.nkp.cz/view/uuid:0c446b40-e7ba-11e2-9923-005056827e52?page=uuid:04ab7720-15a5-11e3-a9a8-005056825209> [accessed March 23 2020]
39. Šejvl, J. (n.d.) *Kokain – regulace*. Retrieved from: <https://www.adiktologie.cz/file/431/kokain-regulace.pdf> [accessed May 25 2020]
40. Šejvl, J. (n.d.) *Kokain – úvod*. Retrieved from: <https://www.adiktologie.cz/file/437/kokain-uvod.pdf> [accessed May 25 2020]
41. Šejvl, J. (n.d.) *Kokain – uživatelé a užívání*. Retrieved from: <https://www.adiktologie.cz/file/433/kokain-uzivatele-uzivani.pdf> [accessed May 25 2020]
42. Van der Poel, A., Rodenburg, G., Dijkstra, M., Stoele, M., & van de Mheen, D. (2009). *Trends, motivations and settings of recreational cocaine use by adolescents and young adults in the Netherlands. International Journal of Drug Policy*. Retrieved from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0955395908000352?via%3Dihub> [accessed Jul 05 2020]

10 Seznam grafů

Graf 1: Celoživotní populace kokainu v české populaci mezi lety 2010–2018

Graf 2: Prevalence užívání kokainu v české populaci během posledních dvanácti měsíců mezi lety 2010–2018

Graf 3: Prevalence užívání kokainu za posledních dvanáct měsíců v kontextu Evropské unie v populaci mladých dospělých mezi lety 2010–2019

Graf 4: Celoživotní prevalence užívání kokainu studenty vysokých a vyšších odborných škol v Praze (n=1366)

Graf 5: Užívání kokainu s ohledem na pohlaví mezi pražskými studenty vysokých a vyšších odborných škol (n=1366)

Graf 6: Zkušenost studentů s užíváním kokainu s ohledem na studijní zaměření (n=1366)

Graf 7: Užívání kokainu studenty s ohledem na formu studijního programu (n=1366)

Graf 8: Prevalence užívání kokainu mezi studenty s ekonomickým zaměřením studia (n=202)

Graf 9: Prevalence užívání kokainu mezi studenty se zaměřením na humanitní studia a společenské vědy (n=320)

Graf 10: Prevalence užívání kokainu v populaci studentů medicíny a zdravotnických oborů (n=267)

Graf 11: Prevalence užívání v populaci studentů s přírodovědným zaměřením (n=205)

Graf 12: Prevalence užívání kokainu v populaci studentů se zaměřením na techniku a informační technologie (n=206)

Graf 13: Prevalence užívání kokainu v populaci studentů se zaměřením na umění a kulturu (n=166)

Graf 14: Prevalence užití kokainu v populaci studentů pražských VŠ a VOŠ (n=296)

Graf 15: Frekvence užívání kokainu studenty VŠ a VOŠ v časovém horizontu jednoho měsíce (n=296)

Graf 16: Vzorce užívání kokainu mezi studenty pražských vysokých a vyšších odborných škol (n=296)

Graf 17: Způsob obstarávání si kokainu studenty vysokých a vyšších odborných škol v Praze (n=296)

Graf 18: Srovnání látek, se kterými studenti pražských vysokých a vyšších odborných škol kombinují užívání kokainu

Graf 19: Výsledky odpovědí na otázku „Kolik za kokain utratíte měsíčně?“ položená studentům pražských vyšších odborných a vysokých škol (n=296)

Graf 20: Zdroje příjmů studentů pražských vysokých a vyšších odborných škol se zkušeností s užíváním kokainu (n=296)

11 Seznam příloh

11.1 Dotazník

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na užívání kokainu studenty na vysokých a vyšších odborných školách. Prosím vás o pět minut Vašeho času a upřímné odpovědi na otázky. **Veškerá zpracovaná data jsou anonymní.** Všechna data budou zpracována v bakalářské práci: "Užívání kokainu studenty na pražských vysokých a vyšších odborných školách: dotazníkové šetření".

1. Pohlaví:

☐ muž ☐ žena

2. Věk: _____

3. Jaké je zaměření vašeho studia?

☐ Humanitní a společenské ☐ Lékařské ☐ Umění a kultura
☐ Přírodovědné ☐ Technika a IT ☐ Ekonomické

Jiné: _____

4. Typ studia:

☐ bakalářské ☐ magisterské ☐ vyšší odborná škola

5. Vyzkoušel/a jste během svého života kokain?

☐ ano ☐ ne, nemám zájem ☐ ne, ale do budoucna mám zájem

6. Užil/a jste kokain (zaškrtněte odpovídající informaci):

☐ během posledních 30 dnů ☐ během posledního roku

☐ alespoň 1x za život ☐ nikdy

7. Doplňte tvrzení tak, jak je pro vás charakteristické: „Kokain užívám...“

☐ Denně nebo téměř denně ☐ 3 – 4krát týdně

☐ 1 – 2krát týdně ☐ 1 – 3krát měsíčně

☐ Méně často než jednou měsíčně ☐ nikdy

8. S Jakými jinými látkami kokain kombinujete? (možnost více než jedné odpovědi)

☐ nekombinuji, užívám pouze kokain

☐ alkohol

☐ MDMA (extáze)

☐ ketamin

☐ pervitin

☐ marihuana

☐ jiné: _____

☐ neužívám kokain

9. Zaškrtněte prosím každý výrok tak, jak je pro vás charakteristické:

	Vždy	Skoro vždy	Občas	Málokdy	Nikdy
Kokain užívám ve společnosti/ s přáteli					
Kokain užívám sám/sama					
Kokain užívám během dne					
Kokain užívám na večírku/ party					
Kokain užívám během pracovního týdne					
Kokain užívám o víkendu					

10. Jakým způsobem se ke kokainu dostanete nejčastěji?

☐ skrze přátele

☐ od dealera/ jednoho pevného kontaktu

☐ od náhodných lidí na akci/ večírku

☐ přes internet

☐ jiné: _____

☐ neužívám kokain

11. Kolik za kokain měsíčně utratíte peněz?

☐ Méně než 1000Kč

☐ okolo 1000Kč

☐ Více než 1000Kč

☐ Více než 5000Kč

☐ Více než 10 000Kč

☐ Jiná částka: _____

☐ neužívám kokain

12. Uved'te prosím váš zdroj příjmu:

☐ pracuji

☐ od rodičů/prarodičů

☐ kombinuji práci a kapesné

☐ studijní stipendium

☐ nelegálně

☐ Jiné: _____

☐ neužívám kokain